

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

Ensimmäistä kertaa päiväkodissa

Vanhempien ja päiväkodin työntekijöiden kokemuksia ja käsityksiä pienten lasten (0-3v.)
päivähoidon aloittamisesta

Keränen, Anna-Riitta

Laurea-ammattikorkeakoulu
Tikkurila

Ensimmäistä kertaa päiväkodissa

Vanhempien ja päiväkodin työntekijöiden kokemuksia ja käsityksiä pienten lasten (0-3v.) päivähoidon aloittamisesta

Anna-Riitta Keränen
Sosionomi
Opinnäytetyö
Joulukuu, 2012

Anna-Riitta Keränen

Ensimmäistä kertaa päiväkodissa

Vuosi	2012	Sivumäärä	55
-------	------	-----------	----

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia vanhempien ja päiväkodin työntekijöiden kokemuksia ja käsityksiä pienten lasten (0-3v.) päivähoiton aloittamisesta. Tarkoituksena oli selvittää, miten päiväkodin työntekijä ja lapsen vanhempi voivat auttaa pientä lasta sopeutumisessa päivähoitoon. Aihe liittyy varhaiskasvatuspalveluiden kehittämiseen.

Opinnäytetyö on laadullinen tutkielma. Aineisto kerättiin haastattelemalla erään päiväkodin pienten ryhmästä neljää lapsen vanhempaa yksilöhaastatteluina sekä ryhmän kolmen hengen työtiimiä ryhmähaastatteluna. Haastattelumenetelmänä oli teemahaastattelu. Aineistoa kertyi yhteensä 16 sivua ja se analysoitiin teemoittelun avulla. Opinnäytetyön teoreettisena viitekehyksenä toimivat kiintymyssuhdeteoria, varhainen vuorovaikutus, lapsen fyysinen ja psyykkinen kehitys sekä kasvatuskumppanuus päivähoitossa.

Opinnäytetyön tutkimuskysymykset olivat 1) Millaisia kokemuksia, tunteita ja käsityksiä lasten vanhemmilla ja päiväkotin työntekijöillä on pienten lasten päivähoiton aloittamisesta? 2) Miten 0-3 -vuotiasta lasta voidaan tukea sopeutumisessa päiväkodin arkeen? 3) Millaisia kokemuksia, käsityksiä ja tunteita päiväkodin työntekijöillä ja lasten vanhemmilla on kasvatuskumppanuuden aloittamisesta?

Haastattelujen tulokset kertoivat, että vanhemmilla ei ollut juuri käsityksiä päivähoitosta muuten kuin omien lapsiensä kautta. Heidän suhtautumiseensa lapsen päivähoiton aloittamiseen riippui siitä, oliko lapsi esikoinen, minkäikäinen lapsi oli kyseessä sekä mitkä seikat olivat vaikuttaneet päivähoitoon hakemiseen. Lapsen sopeutumiseen päivähoitoon vaikuttavat monet eri seikat. Erityisesti pienelle lapselle tärkeää päivähoiton alkaessa on tutustuminen päiväkotiin, tutut ja turvalliset aikuiset sekä päiväkodin rutiinien ennakoimisen oppiminen. Lisäksi tärkeää oli vanhempien ja päiväkodin henkilökunnan väliset suhteet. Jos aikuinen ei luota päiväkodin henkilökuntaan, ei myöskään lapsi voi tuntea oloaan turvalliseksi päiväkodissa.

Haastattelemani vanhemmat kertoivat kaikki päivähoiton aloituksen sujuneen hyvin. Henkilökunta oli ottanut heidät päiväkodissa hyvin vastaan ja luottamus oli syntynyt heidän välilleen. Päivähoiton aloituksessa vanhempien ja päiväkodin henkilökunnan ensitapaamisen merkitys on suuri, sillä monet lapset ovat päivähoitossa monta vuotta. Jos aloituksessa on ongelmia, eikä luottamuksellista suhdetta pääse syntymään, vaikeutuu vanhempien ja henkilökunnan välinen yhteistyö ja kumppanuus.

Asiasanat: varhaiskasvatus, päivähoiton aloitus, kasvatuskumppanuus, kiintymyssuhdeteoria.

Anna-Riitta Keränen

The first time in kindergarten

Year	2012	Pages	55
------	------	-------	----

The aim of the study was to survey parents' and day care workers' thoughts and experiences about young children (0-3 years) starting in day-care. The purpose was to find out how day-care worker and parents can help the child to adapt in day care center. This subject is related to developing early childhood education and care in Finland.

This thesis is a qualitative study. The data was collected by interviewing four parents from a day-care center's 0-3 years-old children's group and three day-care workers from the same group. Parents were interviewed individually and day-care workers as a group. The interview method was a theme interview. The data was 16 pages long and it was analyzed by themes. The theoretical framework of this thesis is attachment theory, early interaction, child's physical and mental development and partnership in day-care.

The research questions were 1) What kind of experiences, thoughts and beliefs parents and day-care workers have about small children starting in day-care? 2) How can parents and day-care workers help a small child to adapt in day-care? 3) What kind of experiences, thoughts and beliefs parents and day-care workers have about starting partnership together?

The results from the interviews showed that parents mostly did not have any expectations about day-care, except from their own children. Their attitude to children starting in day-care depended on, was the child first-born, how old was the child and what things had influenced in the decision to take the child in to day-care.

Many different things influence on how the child adapts to the day-care. Especially for a young child it is very important to become familiar with the day-care, the familiar and safe adults and also to learn to predict the day care routines. Also the relations between the parents and the day-care workers are important. If parents cannot trust the day-care workers the child cannot feel comfortable and safe at the kindergarten.

All parents that I interviewed told that the starting in day-care went well. The staff had received them well and the trust had formed between them. The first meeting in day-care center is very important because children can be many years at the day-care. If there are problems in the first meeting and the trust is not formed, it is very difficult to parents and day-care workers to work in partnership.

Keywords: early childhood education and care, starting in day-care, educational partnership, attachment theory

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Teoreettiset lähtökohdat.....	7
2.1	Lapsen kehitys ensimmäisinä ikävuosina	7
2.2	Varhainen vuorovaikutus tärkeää lapsen kehitykselle	10
2.3	Kiintymyssuhde lapsen ja vanhemman välillä	11
2.4	Pienet päivähoitossa	12
2.5	Kasvatuskumppanuus	15
2.6	Aikaisempia tutkimuksia kasvatuskumppanuudesta ja päivähoitosta	19
2.7	Tilastotietoa päivähoitosta Suomessa	20
3	Tutkimuksen tavoitteet.....	21
3.1	Tutkimuskysymykset	21
3.2	Tiedottaminen	21
4	Menetelmät ja aineisto	22
4.1	Aineiston hankinta	22
4.2	Teemat	23
4.3	Aineiston analysointi.....	24
5	Vanhempien haastattelut	25
5.1	Vanhempien suhtautuminen päivähoitoon	26
5.2	Vanhempien tunteet päivähoiton aloituksessa	26
5.3	Päivähoiton perheeseen tuomat muutokset	27
5.4	Lapsen sopeutumiseen vaikuttavat tekijät	27
5.5	Vanhempien toiveet henkilökunnalle/päiväkodille	29
5.6	Vanhempien ja henkilökunnan välinen suhde ja yhteistyö	30
6	Työntekijöiden haastattelu	31
6.1	Päivähoiton aloitus	31
6.2	Vanhempien päivähoitoon suhtautuminen ja tunteet	32
6.3	Lapsen sopeutumiseen vaikuttavat tekijät	33
6.4	Vanhempien ja henkilökunnan välinen suhde ja yhteistyön muodot.....	34
7	Tulosten tarkastelu ja pohdinta	36
7.1	Tutkimusongelmat ja vastaukset	37
7.2	Yhteenveto haastatteluista.....	39
8	Eettisyys.....	43
8.1	Lapsiin liittyvät tutkimukset	43
8.2	Tutkielman toteutus	44
8.3	Tulokset.....	44
8.4	Yksityisyyden suoja	46
8.5	Tiedonhankinta ja tekijänoikeudet	46

9	Pohdinta.....	47
9.1	Tulosten hyödyntäminen ja jatkotutkimushaasteet	47
9.2	Omat oppimistavoitteeni	48
9.3	Yhteiskunnallinen keskustelu päivähoidosta	49
	Lähteet	53
	Liitteet.....	55

1 Johdanto

Muutos kotihoidosta päiväkodin arkeen on suuri sekä pienelle lapselle että hänen vanhemmilleen. Työntekijä voi tottua vuosien aikana siihen, että uusia lapsia tulee päiväkotiin, kun taas perhe, jonka lapsi ensimmäistä kertaa tulee päiväkotiin, on täysin uuden tilanteen edessä. Työntekijältä vaaditaan sensitiivistä otetta vanhempien tunteita ja toiveita kohtaan. Hänen tulee pyrkiä rakentamaan kasvatuskumppanuutta yhdessä perheen kanssa heti ensitapaamisesta lähtien.

Pienen lapsen päivähoidon aloitus synnyttää usein vanhemmissa monenlaisia ajatuksia ja mielikuvia, joihin liittyy huolta, levottomuutta ja syyllisyyttä, mutta myös luottamusta, innostusta ja uuden odotusta. Kodissa pohditaan päivähoitopaikan laatua, miten lapsi selviytyy erossa vanhemmista ja onko hän jo tarpeeksi vanha aloittaakseen päivähoidon. Päivähoidon aloitus tarkoittaa usein myös perheen arjen uudelleen järjestämistä kun kotona ollut vanhempi palaa työelämän. Suurin muutos päivähoidon aloitus on kuitenkin lapselle. Pienellä lapsella ei ole valtaa päättää itse päivähoidon aloituksestaan eikä hän voi etukäteen arvioida ja pohdiskella, mitä muutos tuo mukanaan ja miten siihen pitäisi valmistuuta. Lapsi on muutoksen edessä täysin riippuvainen vanhemmistaan ja päivähoidon aikuisista. Päivähoidon aloitus on kriittinen jakso, jonka pitäisi luoda tukeva pohja tulevien päivähoitoviikkojen - ja usein myös vuosien - ajaksi. (Helenius ym. 2001: 38-39.)

Vantaan kaupunginvaltuuston tekemässä lasten ja nuorten hyvinvointistrategiassa (2004) todetaan, että: *"Ensisijainen oikeus ja velvollisuus lasten ja nuorten hyvinvoinnista ja kasvatuksesta on heidän vanhemmillaan. Peruspalveluina lastenneuvola, päivähoito, koulu ja kouluterveydenhuolto tukevat vanhempia heidän kasvatustehtävässään. -- Strategian painopisteet ovat ennalta ehkäisevässä työssä, varhaisessa ongelmien havaitsemisessa ja asioihin puuttumisessa lasten, nuorten ja perheiden elämäntilanteissa."* (Vantaan lasten ja nuorten hyvinvointistrategia. Kaupunginvaltuusto 26.1.2004 § 14.) Päivähoidon henkilökunnalla on velvollisuus tukea lasten vanhempia heidän kasvatustehtävässään. Vanhemmilla tulisi olla matala kynnyks tuoda esille ongelmia tai heitä mietityttäviä asioita, joita heillä on lastensa kasvatuksessa tai joita he havaitsevat lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyen. Henkilökunnan tehtävänä on havaita ongelmat perheessä jo niiden varhaisessa vaiheessa, jotta suuremmilta ongelmilta välttyttäisiin. Luottamus ja yhteistyö vanhempien ja päivähoidon henkilökunnan välillä on ratkaisevan tärkeää. Yhteisenä päämääränä tulisi olla lapsen kokonaisvaltainen hyvinvointi ja normaalin kehityksen turvaaminen.

Tässä opinnäytetyössäni tutkin teemahaastatteluiden avulla 0-3 -vuotiaiden lasten vanhempien ja päiväkodin työntekijöiden käsityksiä ja kokemuksia päivähoidon aloittamisesta ja kasvatuskumppanuudesta. Tarkoituksena on saada tietoa myös siitä, miten pientä lasta

voidaan tukea päiväkodin arkeen sopeutumisessa. Aineisto käsitellään teemoittelun avulla. Saamiani tuloksia verrataan aikaisemmin aiheesta tehtyihin tutkimuksiin ja teorian tietoon.

Valitsin tämän aiheen sillä minua kiinnosti, miten voisin itse tulevaisuudessa päiväkodissa työskennellessäni tukea perheitä kokonaisuutena päivähoidon alkaessa ja edistää kasvatuskumppanuutta. Aihe on hyvin ajankohtainen yhteistyöpäiväkodissani, sillä 0-3 -vuotiaiden lasten ryhmässä jota tutkin aloitti syksyllä 2012 monta uutta lasta.

Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys -osuudessa avaan opinnäytetyön keskeisimpiä käsitteitä, jotka ovat lapsen fyysinen ja psyykinen kehitys, varhainen vuorovaikutus, kiintymyssuhde sekä kasvatuskumppanuus. Lisäksi olen perehtynyt kolmeen aihetta käsittelevään tutkimukseen, joiden tuloksia vertaan haastatteluista saamaani aineistoon tulosten tarkastelussa ja pohdinnassa. Tutkimuksen tavoitteissa kerron sekä yleisestä että henkilökohtaisista oppimistavoitteistani sekä tutkimuskysymyksistä, jotka olen tutkielmalle asettanut. Menetelmät -osuus kertoo, mitä menetelmiä olen valinnut aineiston keruutavoiksi ja miten analysoin kerätyt aineistot. Vanhempien haastattelut ja työntekijöiden haastattelun tulokset esitellään teemoittain. Tulosten tarkastelu ja pohdinta -kappale vastaa tutkimuskysymyksiini ja kertoo johtopäätökset. Eettisyys -kappaleessa pohdin opinnäytetyöhöni liittyneitä eettisiä ongelmia, jotka minun oli otettava huomioon.

2 Teoreettiset lähtökohdat

0-3-vuotiaiden lasten päivähoitoa tutkittaessa on tärkeää ymmärtää heidän ikäkaudelleen ominaista käytöstä, joten valotan sitä heti teoriaosuuden alussa. Opinnäytetyöni keskeisimpiä käsitteitä ovat kiintymyssuhde, varhainen vuorovaikutus ja kasvatuskumppanuus. Ne kaikki liittyvät olennaisesti pienen lapsen sopeutumiseen päiväkotiin. Esittelen tässä myös kolme valitsemaani lasten päivähoitosta aiemmin tehtyä tutkimusta sekä tilastotietoa suomalaisesta päivähoitosta yleensä. Tulosten tarkastelu ja pohdinta -kappaleessa vertaan aineistoni tuloksia teorian tietoon lastenpäivähoidon aloittamisesta sekä aikaisempiin tutkimuksiin aiheesta.

2.1 Lapsen kehitys ensimmäisinä ikävuosina

Ensimmäisen ikävuoden aikana lapsen fyysinen kehitys on hyvin nopeaa. Syntymäpaino kolminkertaistuu ja pituutta tulee lisää noin 50%. Motoriikka kehittyy kahteen suuntaan: päästä jalkoihin (kefalokaudaalaisesti) ja keskeltä raajoihin (proksimodistaalisesti). Kokonaisvaltaisista liikkeistä lapsi kehittyy eriytyneisiin liikkeisiin. Ensimmäisen ikävuoden aikana lapsi nukkuu paljon, hän herää lähinnä vain syödäkseen. Alusta asti lapsi on silti aktiivinen ja kiinnostunut ympäristöstään. Hän pyrkii kiinnittämään katseensa värikkäsiini ja

liikkuviin esineisiin, vastaa toisen ihmisen hymyyn hymyllä ja leikkii sormillaan ja varpaillaan. Hänelle alkaa pikkuhiljaa muodostua käsitys ympäröivästä maailmasta. Suurin fyysisen kehityksen saavutus tapahtuu usein ensimmäisen ikävuoden lopussa, kun lapsi oppii kävelemään. Omaehtoinen liikkuminen luo perustan seuraavalle vaiheelle, eli puheen oppimiselle ja sosiaaliselle kanssakäymiselle. (Dunderfelt 2004: 68-73.)

Fyysisen kehityksen lisäksi lapselle alkaa muodostua tietoisuus itsestään. Varhaiskehitykseen kuuluu vaihteittainen erkaneminen vanhemmasta ja oman yksilöllisyyden hahmottuminen, jota kutsutaan separaatio-individuaatiaprosessiksi. Tämä prosessi voidaan jakaa kuuteen eri vaiheeseen. Nämä vaiheet ovat esivaihe (0-2kk ikä), symbioosivaihe (2-5kk), eriytymisvaihe (5-10kk), harjoitteluvaihe (10-15kk), lähentymisvaihe (15-24kk) sekä yksilöllisyyden kiinteytymisvaihe (2-vuotiaasta eteenpäin). (Dunderfelt 2004: 69.) Nämä eri vaiheet näkyvät lapsen käytöksessä. Noin vuoden vanhalla lapsella on usein rajaton itseluottamus ja halu tutkia maailmaa. Muutaman kuukauden kuluttua lapsi voi kuitenkin muuttua araksi, vanhempiin takertuvaksi ja alkaa vierastaa perheen ulkopuolisia ihmisiä. Lapsi voi myös pelätä vanhemmista eroamista, mikä on aivan normaalia. Usein lapsi protestoi eron hetkellä itkemällä, mutta rauhoittuu nopeasti sen jälkeen. (Mannerheimin lastensuojeluliitto.)

Päiväkodissa ensimmäistä kertaa aloittavien lasten iän puolesta separaatio-individuaation vaiheista olennaisia tämän opinnäytetyön kannalta ovat lähentymisvaihe ja yksilöllisyyden kiinteytymisvaihe. Lähentymisvaiheessa lapsella on erillisyyden tiedostamisen kriisi. Lapsi tulee tietoiseksi siitä, että hänen vanhempansa eivät ole olemassa vain häntä varten. Usein lapsi saattaa varjostaa äitiään, sekä ahdistuu ja loukkaantuu tälle helposti. Yksilöllisyyden kiinteytymisvaiheessa lapsi sisäistää vuorovaikutusmielikuvia suhteestaan vanhempiin ja saavuttaa tunnekohteiden pysyvyyteen. Tämä tarkoittaa sitä, että hän ymmärtää jonkin olevan olemassa, vaikka ei näkisi sitä. Lapsen käsitys omasta minuudestaan kiinteytyy. (Dunderfelt 2004: 68-73.) Vanhemmista voi tuntua kurjalta jättää itkevä lapsi hoitoon. Lapsen muistikuva vanhemmista on kuitenkin jo siinä määrin vakiintunut, että hän kykenee päivän kestävä eron aikana palauttamaan mieleensä mielikuvansa vanhemmistaan ja saamaan tästä lohtua. Lapsi joka on saanut osakseen turvallista ja jatkuvaa huolenpitoa voi luottaa siihen, että vanhempi palaa hakemaan hänet. (Mannerheimin lastensuojeluliitto.)

Lapsen toisen ikävuoden tärkein tapahtuma on puhumaan oppiminen. Puheen kehitykseen vaikuttavat lapsen ympäristö ja perimä, epigeneettinen kehitysrytmi (herkkyyskausi), sisäistämisen periaate ja yksilöityminen. Ympäristön ja perimän vaikutus ilmenee, kun lapsi alkaa matkia puhetta, jota kuulee ympärillään ja se herättää hänessä olevan synnynnäisen puheen oppimisen kyvyn. Epigeneettinen kehitysrytmi tarkoittaa, että lapsella on tietty herkkyyskausi jonkin oppimiselle. Puheenoppimisen herkkyyskausi on 12 kuukaudesta neljään ikävuoteen saakka. Jos tämän herkkyyskauden aikana lapsi ei ole saanut normaaleja

jäljiteltäviä malleja tai hänen hermojärjestelmänsä kehitys on normaalia heikompaa, lapsi jää jälkeen puheen kehityksessä. Sisäistämisen periaate ilmenee puhekyvyn oppimisena. Jäljittely aloittaa puheen kehityksen ja lapsi alkaa muodostaa äänteitä ympäristön mallien mukaan. Tämä mahdollistaa esimerkiksi kiinasta adoptoidun lapsen oppimaan puhumaan suomea äidinkielenään. Yksilöityminen taas tarkoittaa sitä, että lapsi ei muodosta täysin samanlaista puhetta kuin vanhempansa. Hän ei kopioi vanhempiansa puhetta täydellisesti vaan tekee virheitä. Puhe on aluksi omalaatuista ja siinä voi olla omia sanoja ja merkitysyhdistelmiä. Puhe ilmentää lapsen kehitystasoa vastaavaa logiikkaa. (Dunderfelt 2004: 72-74.)

Dunderfeltin (2004:74) mukaan käveleminen luo perustan puheen kehitykselle, kun pystysuoran asennon saavuttaminen vapauttaa voimia kielen oppimiselle. Samalla tavalla voidaan sanoa, että puhe on edellytys ajattelun ja yksilöllisyyden kehitykselle. (Dunderfelt 2004: 74.) Kun lapsi noin parin vuoden iässä lapsi oppii kävelemään ja ilmaisemaan itseään yhä selvemmin, hän tutustuu itseensä, läheisiinsä ja ympäristöönsä innokkaasti. Lapsi oppii koko ajan uusia asioita - omassa tahdissaan. Kasvattajien tehtävänä on asettaa rajoja ja kestää lapsen kiukkua. 2-3 vuotias lapsi leikkii jo joitain aikoja itsekseen, mutta haluaa välillä käydä tankkaamassa turvaa vanhemman tai tutun hoitajan sylissä. (Mannerheimin lastensuojeluliitto.)

Noin 2-3 vuotiaana alkaa myös lapsen oman tahdon kehittyminen yksilöllisyyden kehittymisen myötä. Silloin puhutaan lapsen ensimmäisestä itsenäistymisiästään tai uhmaiästä, joka on tärkeä vaihe lapsen kasvaessa yhä vahvemmin omaksi minäkseen. Lapsi voi saada valtavia kiukkukohtauksia jos häntä rajoitetaan tai jos hän ei osaa jotain, mitä haluaisi osata - oman rajallisuuden tajuaminen turhauttaa. Lapsi ei osaa vielä käsitellä ja kuvailla tunteitaan, ja saattaakin turhautuessaan heittäytyä lattialle, polkea jalkaa, kirkua, huutaa, paiskoa esineitä, haukkua vanhempiaan, kiemurella ja sätkiä. Lapsen tunteet ovat myllerryksessä, ja hän tarvitsee rinnalleen turvallisen aikuisen. (Mannerheimin lastensuojeluliitto.)

Vanhemmat voivat tarvita tukea lapsen kasvatuksessa, jos lapsen käytös tuntuu vanhemmista raskaalta tai rajojen asettaminen vaikealta. Uhmaikäisen lapsen vanhempien haastava tehtävä on kertoa käytöksellään lapselleen, että hän on rakas vaikka kiukuttelee ja ettei koko maailma kaadu siihen. Vanhemman tehtävä on pitää rauhallisesti ja määrätietoisesti kiinni järkevästä ja perustelluista rajoista. Näin hän auttaa lastaan rakentamaan totuudenmukaista kuvaa itsestään ja kyvyistään sekä myös siitä, mikä on yleisesti hyväksyttävää ja oikein. (Mannerheimin lastensuojeluliitto.)

Lapsen kasvu ja kehitys etenevät aina yksilöllisesti. Kulttuurilliset tekijät vaikuttavat monin tavoin myös alle kolmevuotiaiden kehitykseen. Lapsille saattaa olla erilaisia odotuksia ja

vaatimuksia kotona ja päiväkodissa. Eri kasvuympäristöissä ja kasvatuskulttuureissa tyttöihin ja poikiin kohdistettavat odotukset voivat poiketa toisistaan ja sysätä samalla kehitystä eri suuntiin. Lapset voivat oppia mieltämään itsensä tietynlaisiksi jo päiväkotikäisinä ryhmässä ja sen vuorovaikutussuhteissa. Heille kehittyy oma sosiaalinen identiteettinsä. Pieniä lapsia ei saisi koskaan määritellä liian kapeasti. Näistä määrittelyistä voi syntyä itseään toteuttavia ennustuksia, jotka saattavat kulkea lapsen mukana pitkälle tulevaisuuteenkin. Kaikilla lapsilla tulisi olla oikeus löytää omat erilaiset puolensa ja tulla hyväksytyiksi sellaisina kuin ovat. (Helenius ym. 2001: 19.)

2.2 Varhainen vuorovaikutus tärkeää lapsen kehitykselle

Varhainen vuorovaikutus tarkoittaa vauvan ja vanhemman välistä vuorovaikutusta. Se on eniten vauvaan vaikuttava ympäristötekijä ensimmäisten elinkuukausien aikana ja se ohjaa vauvan aivojen ja psyykeen kehitystä. Kiintymyssuhde muodostuu toistuvien vanhemman ja vauvan välisten vuorovaikutustilanteiden tuloksena. Ympäristöstä saadut kokemukset, jotka vauvalla liittyvät saatuun hoivaan ja vuorovaikutukseen vanhemman kanssa ohjaavat aivojen toiminnallista kehitystä. (Deufel, Montonen 2010: 24.)

Varhaisessa vuorovaikutuksessa tapahtuva vanhemman ja vauvan välillä tapahtuva tunteiden jakaminen ja säätely opettavat vauvaa pikku hiljaa tunnistamaan ja säätelemään tunteitaan. Esimerkkinä tunnevuorovaikutuksessa vanhempi voi tunnistaa vauvan kiukun kun tällä on nälkä, nimetä tunteen, auttaa vauvaa poistamalla kiukun aiheuttajan ja tyyntyttämällä vauvaa puheen ja kosketuksen avulla. Yhteisten leikkien avulla vanhempi ja vauva voivat jakaa yhdessä myönteisiä tunteita ja aikuinen voi vahvistaa niitä. Iloinen yhdessä tekeminen lisää vauvan halukkuutta olla vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa. (Deufel, Montonen 2010: 25.)

Vanhemman riittävän hyvä hoiva synnyttää vauvassa kiintymystä ja kokemuksen siitä, että hän on arvokas. Kokemus on tärkeä osa varhaisen moraalin kehittymisessä. Seurustellessaan vanhemman kanssa vauva oppii tärkeitä sosiaalisen kanssakäymisen taitoja. Vauvan alkaessa liikkua itsenäisesti vanhemman tehtäviin kuuluu myös rajojen asettaminen ja niiden noudattamisesta huolehtiminen. Rajojen ja sääntöjen noudattamisen opettelu kehittää lapsen käyttäytymisen ja tunteiden, erityisesti aggression, hallintaa. Se myös edistää moraalin ja yhteisöllisyyden oppimista. (Deufel, Montonen 2010: 25-26.)

Varhaisella vuorovaikutuksella on suuri merkitys myös vauvan stressinsäätelyn kehittymiseen. Pienellä vauvalla stressitaso, ja sen myötä kortisonitaso, voi nousta tavallistenkin asioiden, kuten pukemisen, yhteydessä. Ensimmäisen elinvuoden aikana vauvan oma stressinsäätely kehittyy hyvässä vuorovaikutuksessa vanhemman kanssa niin, ettei kortisolin määrä enää

kohoa normaalielämään liittyvissä tilanteissa. Pitkäaikainen stressi riittämättömän hoivan seurauksena voi heikentää stressinsäätelykyvyn kehittymistä normaaliksi. (Deufel, Montonen 2010: 26.)

Päivähoidossa samat tekijät kuin vanhemman ja lapsen välisessä suhteessa kotona edistävät lapsen vuorovaikutusta, mutta ne eivät ole intensiteetiltään yhtä voimakkaita. Myös suhteet muihin lapsiin edistävät lapsen vuorovaikutustaitojen kehitystä. Pienelle lapselle päivähoidossa olisi tärkeää, että ryhmän aikuiset ja muut lapset vaihtuisivat mahdollisimman vähän. Suomalaisessa päivähoitokulttuurissa on kuitenkin yleistä henkilökunnan suuri vaihtuvuus. Vuorovaikutuksellisesta näkökulmasta ei ole ymmärrettävää, miksi lapsiryhmän työntekijät vaihtuvat 2-3 kertaa lapsen varhaisvuosina. (Keskinen ja Virjonen 2004: 132-133.)

2.3 Kiintymyssuhde lapsen ja vanhemman välillä

Brittipsykiatri John Bowlby kehitti 1970-luvulla kiintymyssuhdeteorian. Bowlbyn mukaan lapsen hyvä kehitys edellyttää hänelle tärkeiden aikuisten pysyvyyttä ja todellista läsnäoloa päivittäisessä elämässä. Kiintymyssuhdeteoria on nimensä mukaisesti teoria kiintymyssuhteista ja niihin vaikuttavista tekijöistä. (Rusanen, 2011: 27.)

Kiintymyssuhde on tunneside, joka muodostuu lapsen ja sen henkilön välille, jota lapsi pitää kaikkein turvallisimpana. Kiintymyssuhde tulee esille erityisesti silloin, kun lapsi jostain syystä kokee uhkaa, on hädissään ja peloissaan ja turvautuu luotettavimpana pitämäänsä aikuiseen. Lapsi voi kokea pelkona ja uhkana esimerkiksi vanhempien poissaolon, nukkumaan menemisen tai vieraaseen paikkaan ja vieraiden ihmisten seuraan jäämisen. Bowlby käyttää kiintymyskäyttäytymisen-käsitettä, kun hän viittaa lapsen sellaiseen käyttäytymiseen, jolla tämä yrittää saada vanhemman pysymään hänen lähellään erityisesti tilanteissa, jotka ovat lapselle uusia, vieraita tai pelottavia. (Rusanen, 2011: 27-28.)

Kiintymyssuhde muodostuu aina vuorovaikutuksessa toisen ihmisen kanssa. Läheisessä suhteessa toisen kanssa lapsi oppii ymmärtämään omia ja muiden tunteita. Hän alkaa muodostaa käsityksiä itsestään ja toisista ihmisistä sekä opettelee tunteiden säätelyä ja vuorovaikutusta toisten kanssa. Kiintymyssuhteen laatu vaikuttaa ihmisen myöhempään sosiaaliseen kehitykseen. Jokaisella ihmisellä on oma ainutlaatuinen tapansa muodostaa kiintymyssuhteita, ja se opitaan jo varhaislapsuudessa. Tapahtumat jäävät lapsen mieleen ja muodostavat sisäisiä toimintamalleja. Nämä mallit ohjaavat ihmisen toimintaa vuorovaikutuksessa muihin ihmisiin vielä aikuisiälläkin. Siksi kiintymyssuhteen laadulla on olennainen merkitys yksilön koko elämän kannalta. (Savonia AMK 2008.)

Erja Rusanen on kirjoittanut aiheesta artikkelin ”Kiintymyssuhteen laatu on itsetunnon perusta” (2006). Artikkelissaan hän kirjoittaa, että kiintymyssuhdeteoria antaa yhdenlaisen selityksen vinoutuneen minäkuvan syntymiselle. Sen näkökulmasta itsetunto kehittyy hitaana oppimisprosessina, kun aikuinen tunnistaa ja vastaa lapsen vaatimuksiin ja niihin sisältyviin tunnetason viesteihin sekä perustuen siihen, millä tavalla lapsi joutuu muokkaamaan omaa käyttäytymistään suhteessa aikuisen hoivaan. Kun lapsi saa riittävän hyvää hoivaa, hän voi luottaa siihen, että ympärillä olevat aikuiset ovat hänen käytettävissään ja vastaavat hänen odotuksiinsa ja tarpeisiinsa oikealla tavalla. Aikuisiin luottava, turvallisesti kiintynyt lapsi voi huolehtimisen sijaan käyttää voimavarojaan maailman tutkimiseen, mikä edistää hänen kognitiivista kehittymistään. (Rusanen 2006: 18-21.)

Turvallisessa kiintymyssuhteessa lapsi hakee aktiivisesti fyysistä ja psyykkistä läheisyyttä vanhemmiltaan. Lapselle on muodostunut käsitys itsestään ja tunteistaan arvokkaina. Lapsi voi luottaa vanhempiinsa myös tuntiessaan itsensä turvattomaksi ja uskaltaa hakea lohdutusta ja läheisyyttä. (Savonia AMK 2008.)

Turvaton kiintymyssuhde voidaan erottaa välttelevään ja ristiriitaiseen kiintymyssuhdemalliin sekä turvattomaan kiintymyssuhdemalliin. Turvattomassa kiintymyssuhteessa lapsen vanhemmat laiminlyövät lapsensa hoitoa tai hoiva on lapsen näkökulmasta ennakoimatonta. Ennakoimatonta hoivaa on esimerkiksi, jos lapsi jää liian pitkiksi ajoiksi yksin tai täysin vieraan seuran, jos vanhemmat eivät lohduta lasta hädän hetkellä tai jos reagoivat lapseen omien mielialojensa mukaan. Mitä pienemmästä lapsesta on kyse, sitä enemmän hän on riippuvainen vanhemmasta ruoan, juoman, puhtauden ja sosiaalisen vuorovaikutuksen osalta. Lapsi joutuu selvittääkseen mukautumaan ja keksimään keinon, jolla saa aikuisen vastaamaan tarpeisiinsa. Äärimmäisissä tapauksissa lapsi joutuu kuluttamaan kaiken kapasiteettinsa huomion saamiseen aikuiselta. Jos aikuinen ei siedä lapselta esimerkiksi itkua, lapsi joutuu säätelemään käyttäytymistään normaalista poikkeavaan, esimerkiksi lopettamalla itkemisen. Tutkijat ovatkin määritelleet kiintymyssuhteen lapsen keksimäksi parhaaksi mahdolliseksi vastaukseksi siihen hoivaan, jonka aikuinen voi tarjota. (Rusanen 2006: 18-21.)

2.4 Pienet päivähoitossa

Kun lapsi siirtyy päivähoitoon, hän vie mukanaan kaikki siihenastiset kokemuksensa lähimmäisistä ihmissuhteistaan. Päivähoitossa lapsi tapaa monia uusia ihmisiä uudessa ympäristössä, josta lapsella ei ole aikaisempia kokemuksia ja muistikuvia. Päivähoidon aloittamiseen liittyy myös ero omasta äidistä, joka voi olla hyvin stressaavaa ja hämmentävää pienelle lapselle. Jos lapsella on kehittynyt turvallinen kiintymyssuhde vanhempiinsa, tyypillisesti hän reagoi selkeästi protestoimalla eron ja jälleennäkemistilanteen aiheuttamaan stressiin. (Keskinen ja Virjonen 2004: 132-135.)

Lapsen kiintymyskäyttäytyminen voi ilmetä päiväkodin erotilanteissa itkemällä, ripustautumalla vanhempaan tai komentamalla vanhempaa, tarkoituksena saada vanhempi muuttamaan päätöstään. Kiintymyskäyttäytyminen on usein sitä voimakkaampaa, mitä pienemmästä lapsesta on kyse. Alle kolme vuotiaassa lapsessa vanhemman lähteminen voi herättää hyvin voimakkaita reaktioita ja rahoittuakseen lapsi vaatii usein fyysisen kontaktin, kuten hoitajan turvallisen sylin. Yli kolmevuotiaalla reaktio voi olla laimeampi, jolloin rauhoitteluun voi riittää esimerkiksi vanhemmista juttelu tai kuvien näyttäminen. (Rusanen 2011: 27-28.)

Usein vanhemmat ja päivähoidon henkilökunta pitävät tavoiteltavana sitä, että lapsi sopeutuu päivähoitoon nopeasti eikä esimerkiksi itkisi tai ripustautuisi vanhempaansa erotilanteissa. Tutustumisvaihe voi auttaa lasta sopeutumaan päivähoitoon. Tutustumisvaiheessa vanhemmat varaavat aikaa, jotta voivat tulla päiväkotiin yhdessä lapsen kanssa tutustumaan tiloihin, vieraisiin aikuisiin ja muihin lapsiin. (Keskinen ja Virjonen 2004: 132-135.)

Kiintymyssuhdetta kuvaillaan lapsen jatkuvaksi tasapainotteluksi turvan hakemisen ja ympäristön tutkimisen välillä. Kiintymiskäyttäytyminen aktivoituu erityisesti stressitilanteissa. Lapsi pyrkii hakemaan turvaa siltä aikuiselta, johon hänellä on muodostunut kiintymyssuhde. Päiväkodissa tulisi luoda mahdollisuudet kiintymyssuhteiden muodostumiselle, sillä ne mahdollistavat lapsen turvallisen tutustumisen ympäristöön, kiinnostuksen leikkiin ja sosiaalisiin suhteisiin. Henkilökunnan mahdollisimman vähäinen vaihtuvuus on olennaista kiintymyssuhteiden muodostumiselle. (Keskinen ja Virjonen 2004: 132-135.)

Alle kolmevuotiaiden lasten käyttäytymiseen ja tunnetiloihin vaikuttavat heidän biologisten tarpeiden tyydyttyminen tai tyydyttymättä jättäminen. He ovat olemukseltaan hyvin välittömiä ja toteuttavat pyrkimyksiään koko kehollaan. Lapset ovat syntymästään asti aktiivisia, ja ympäristö reagoi heihin aktiivisesti. Sosiaaliset suhteet ja niihin liittyvä vuorovaikutus vanhempien ja muiden ihmisten kanssa muuttavat ja muovaavat heidän käyttäytymistään alusta asti. Alle kolmevuotiaat lapset ovat hyvin emotionaalisia. Heidän tunteensa kulkevat herkästi ja voimakkaina. Varhaislapsuuden tunnilmapiirillä on suuri merkitys esimerkiksi lapsen itsetunon rakentumiselle. Lapset kehittyvät sosiaalisiksi toimijoiksi sosiaalisten suhteiden ja osallistumisen välityksellä, kun lapset peilaavat itseään toisten ihmisten katseista, kosketuksista, äänen sävyistä ja heidän jälkitellessään toisten toimintaa. Vähitellen elämän ensivaiheiden primitiiviset reaktiot ja sisäänrakennetut käyttäytymismallit muuttuvat vuorovaikutuksen ja ohjauksen muovaamina yhä järjestäytyneemmäksi inhimilliseksi käyttäytymiseksi. (Helenius ym. 2001: 18-19.)

Jatkuvasti vaihtuvat ihmissuhteet saavat aikaan lapsissa sisäistä epävarmuutta ja venyttävät varsinkin pienimpien lasten sopeutumiskykyä liian paljon. Alle kolmevuotiaiden lasten elämä tulisi muodostua mahdollisimman kiinteäksi, ehyeksi ja tasapainoiseksi kokonaisuudeksi. Heille tärkeää on tuntee kuuluvansa jonnekin ja että he ovat tärkeitä joillekin. Työntekijöiden vaihtuvuus alle kolmevuotiaiden ryhmissä on rajattava minimiin, mikä on suuri haaste päiväkodin johtajille ja päivähoidon hallinnolle. Alle kolmevuotiaat ovat alttiita pahalle ololle ja rasitukselle, koska heillä ei ole tarpeeksi omia aktiivisia keinoja selviytyä stressistä tai vaikeista tunteista. Kuitenkin jo pienimpienkin lasten kehitykselle on ominaista suuri joustavuus, joka merkitsee paitsi voimavaraa, myös uhkatekijää: lapsi sopeutuu lopulta miltei mihin tahansa. (Helenius ym. 2001: 22.)

Alle kolmevuotiaiden turvallisuuden ja hallinnan tunteen kannalta tärkeää on ympäristön tapahtumien toistuvuus, samanapysyvyys ja säännönmukaisuus. Pienimmät lapset elävät tässä ja nyt, eikä heille ole keinoja ennakoita tulevaa. Mitä pienemmistä lapsista on kyse, sitä selkeämpi päivärytmin rakenteen tulisi olla. (Helenius ym. 2001: 22.) Yhteinen päivärytmi kodin ja päiväkodin välillä helpottaa myös lapsen sopeutumista. Lapsen turvallisuuden tunne lisääntyy, kun hän oppii luottamaan siihen, että aina ruokailun jälkeen mennään päivälevolle, sitten välipalalle ja leikkimään ja sitten vanhemmat tulevat hakemaan kotiin. Poikkeukset päivärytmiin tulisivat olla positiivisia ja ennakoituja. (Keskinen ja Virjonen 2004: 132-135.)

Päiväkotiin sopeutumisen kannalta on tärkeää, että lapsi saa harjoitella vähän kerrassaan uuden hoitajan kanssa päiväkodin arkisia tilanteita, kuten ulkoilua ja muiden kanssa syömistä ja nukkumista. Pikkuhiljaa lapsi alkaa ennakoimaan tilanteita mielessään ja sitä kautta saa hallinnan ja turvallisuuden tunnetta. Myös päiväkodin työntekijöiden ja vanhempien keskinäinen tiedonvälitys on tärkeää. (Keskinen ja Virjonen 2004: 132-135.)

Kun lapsi ja päiväkodin työntekijät tutustuvat pikkuhiljaa toisiinsa, oppivat työntekijät vastaamaan lapsen tarpeisiin koko ajan sensitiivisemmin ja paremmin. Tällöin lapselle tulee kokemus siitä, että hänen viestejään ymmärretään. Koska työntekijöillä ja lapsella ei ole yhteistä historiaa, opettelevat he tuntemaan toisensa alusta alkaen. Vanhemmat voivat tietenkin auttaa tutustumisessa, kertomalla lapsesta työntekijöille. Kun lapsen verbaliset taidot karttuvat, tulee puhutusta kielestä tapa ilmaista ja jakaa sisäisiä kokemuksia. (Keskinen ja Virjonen 2004: 132-135.)

Jokainen lapsi on yksilö ja hänellä on oma temperamenttinsa. Temperamentti tarkoittaa yksilölle ominaista käyttäytymistä ja reaktiotapoja, hänen persoonallisuutensa biologista peruslaatua. Temperamenttierot näkyvät lapsissa usein siinä, miten lapsen asennoituvat uuteen, yllättävään ja ennakoimattomaan. Osa lapsista on rohkeita lähestymään uusia asioita ja jotkut taas ovat ujompia ja tarvitsevat tutustumisaikaa. Temperamenttierot näkyvät myös

motoriikassa, kuten liikkeiden nopeudessa ja voimassa, biologisten rytmien, kuten syömis- ja unirytmien säännöllisyydessä, aktiivisuudessa, keskittymiskyvyssä, sopeutumisessa, emotionaalisuudessa sekä sosiaalisuudessa. Kaikki temperamentit ovat yhtä hyviä tai huonoja. Ympäristö voi kuitenkin määrittää, mitä temperamenttiomaisuuksia pidetään parempina ja mitä huonompina. Esimerkiksi päivähoitoryhmässä saatetaan arvostaa rohkeaa ja itseään hyvin ilmaisevaa lasta enemmän kuin esimerkiksi arkaa ja syrjään vetäytyvää. Voi myös käydä niin, että hitaasti oppivien ja toimivien lasten kyvyt eivät ehdi päästä esille liian nopeatempoisessa toiminnassa. Lasten tulisi saada hyväksyntää ja arvostusta riippumatta siitä, millaisia he ovat temperamentiltaan. Lasten yksilöllisyyden huomioiminen päiväkodissa on sitä, että heille tulisi löytää keinot elämästä selviytymiseen heidän oman temperamenttinsa pohjalta. Tämä on yksi suuri haaste sekä päivähoidon henkilökunnalle, lasten vanhemmille että lasten ja vanhempien väliselle yhteistyölle. Hyvä vuorovaikutus ja lasten yksilöllisyyden ymmärtäminen edistävät lapsen hyvän itsetunnon kehittymistä varhaiskasvatuksessa ja estävät persoonallisuussyrjintää. (Helenius ym. 2001: 20-21.)

Työntekijät voivat lisätä lapsen turvallisuuden tunnetta päiväkodissa olemalla aina askeleen edellä lasta ja kertomalla, mitä seuraavaksi tapahtuu. Varsinkin suuressa lapsiryhmässä työntekijöiden tehtävä on ennakoida tilanteita monin tavoin. Riittävä henkilökunta, yhteiset säännöt joita noudatetaan ja turvallinen fyysinen ympäristö vapauttavat työntekijöiden voimavaroja vuorovaikutukseen. (Keskinen ja Virjonen 2004: 132-135.)

2.5 Kasvatuskumppanuus

Eri aikakausina vanhempien ja päivähoidon työntekijöiden välistä vuorovaikutusta on tarkasteltu eri näkökulmista. Siitä on käytetty monia eri käsitteitä kuten yhteistyö, tukeminen ja viimeisimpänä kumppanuus. Eri käsitteet kertovat eri aikoina vallinneista käsityksistä kodin tai perheen ja julkisten instituutioiden kasvatusyhteistyön luonteesta ja eri osapuolten asemasta. Pitkään koulujen ja päiväkotien kasvattajien asiantuntijatietoa arvostettiin ja vanhempien asema jäi vähäiseksi. 80-luvulla painotettiin, että vanhempien tulee olla läsnä, mutta ammattilaisten osaamisen katsottiin vaikuttavan esimerkiksi lapsen koulumenestykseen. Vanhemmat alkoivat kuitenkin vaatia enemmän valtaa lapsiaan koskevissa kasvatuksellisissa päätöksissä. Yhteistyöstä ja vanhemmuuden tukemisesta kyllä puhuttiin muun muassa päivähoitolaissa, mutta puhetapa painotti asiantuntijatiedon keskeistä roolia ja vanhempien osaamattoman ja tietämättömän asemaa. (Karila ym. 2006: 92-93.)

Nykyinen kumppanuusajattelu eroaa paljon edellisistä näkökulmista. Kumppanuusajattelu pohjautuu siihen, että vanhemmat ja ammattilaiset nähdään keskenään tasavertaisina kumppaneina, joilla molemmilla on olennaista tietoa lapsen kasvun ja kehityksen kannalta.

Kumppanuuden tulee perustua molemminpuoliseen kunnioitukseen ja yhteisille tavoitteille. (Karila ym. 2006: 92-93.)

Laki lasten päivähoidosta 367/1973 määrittelee suomalaiselle päivähoidolle kaksi tehtävää: lasten kehityksen kokonaisvaltainen tukeminen ja perheiden kotikasvatuksen tukeminen. Tätä perheiden tukemisen velvoitetta on työstetty eteenpäin kasvatuskumppanuuden käsitteellä. (Karila ym. 2006: 93.) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005) määritellään kasvatuskumppanuutta seuraavalla tavalla: *"Kasvatuskumppanuudella varhaiskasvatuksessa tarkoitetaan vanhempien ja henkilöstön tietoista sitoutumista toimimaan yhdessä lasten kasvun, kehityksen ja oppimisen prosessien tukemisessa. Tämä edellyttää keskinäistä luottamusta, tasavertaisuutta ja toistensa kunnioittamista. Vanhemmilla on lastensa ensisijainen kasvatusoikeus ja -vastuu sekä oman lapsensa tuntemus. Henkilöstöllä on koulutuksensa antama ammatillinen tieto ja osaaminen sekä vastuu kasvatuskumppanuuden ja tasavertaisen yhteistyön edellytysten luomisesta."* Kasvatuskumppanuuden ensisijainen tavoite on aina lapsen etu. Siinä yhdistyvät lapsen kehitykselle tärkeimpien tahojen yhteistyö: omat vanhemmat ja päivähoidon henkilökunta. Heidän tietonsa yhdistämällä voidaan luoda lapsen turvalliselle kehitykselle parhaat mahdolliset lähtökohdat. (Stakes 2005.)

Ammattilaisten keskuudessa kasvatuskumppanuuden merkityksistä on käyty paljon keskustelua. Keskustelussa on noussut esiin vanhempien osallisuuden vahvistaminen, kasvatuskumppanuuteen liittyvän osaamisen kehittäminen ja toimintayksiköiden kumppanuuskulttuurin rakentaminen uudelta pohjalta. Kasvatuskumppanuuden on todettu edellyttävän vastavuoroista, jatkuvaa ja sitoutunutta vuorovaikutusta vanhempien ja työntekijöiden välillä. Jaetun ymmärryksen saavuttamiseksi tärkeinä nähdään kuulluksi tulemisen kokemus ja molemminpuolinen kunnioitus. (Karila 2006: 93-94.)

Sekä päiväkodin työyhteisön että lasten vanhempien ja työntekijän välillä olisi hyvä keskustella kasvatuskumppanuuden arvoista, näkemyksistä ja vastuista. (Stakes 2005.) Kasvatuskumppanuuden kannalta keskeiset käsitykset liittyvät kasvatukseen, kasvatuksen arvopäämääriin, hyvään lapsuuteen, vanhemmuuteen ja perheen tehtäviin. Näistä löytyy monenlaisia käsityksiä sekä päiväkodin työntekijöiden että lasten vanhempien keskuudessa, jotka johtuvat ihmisten erilaisista arvoista ja elämänhistoriasta. (Karila 2006: 95.)

Aina työntekijän ei välttämättä ole helppoa ymmärtää hänen omasta elämäntilanteestaan ja arvoistaan poikkeavia näkemyksiä, mutta kasvatuksen ammattilaiselle se on väistämätön haaste. Kasvatuskumppanuuden keskeisimpiä asenteellisia ehtoja on erilaisuuden hyväksyminen ja kunnioittaminen. Myös vanhemmilla on omat asenteelliset näkemyksensä kasvatuskumppanuudesta. Tulkinnat kasvatuskumppanuudesta vaihtelevat paljon ja näkyvät

siinä, miten vanhemmat ovat valmiita panostamaan kasvatuskumppanuuden rakentamiseen työntekijöiden kanssa. (Karila 2006: 96.)

Vaikka käsitys kasvatuskumppanuudesta perustuu vastavuoroisuuteen ja tasapuolisuuteen, on ammattilaiselle siinä suurempia odotuksia. (Karila 2006: 96.) Päiväkodin työntekijän vastuulla on sisällyttää alusta alkaen perhekohtaisesti kasvatuskumppanuus luontevaksi osaksi lapsen varhaiskasvatusta. Työntekijän tulee järjestää vanhemmalle kasvatuskeskusteluita sekä oman lapsensa osalta että muiden vanhempien ja koko päiväkodin henkilöstön kanssa. Kasvatuskumppanuuden yksi tavoite on myös edistää vanhempien keskinäistä yhteistyötä. (Stakes 2005.)

Kasvatuskumppanuus alkaa rakentua siitä hetkestä, kun työntekijä ja vanhemmat tapaavat toisensa. Tutustumisen aikana molemmat osapuolet rakentavat kuvaa siitä, voiko kumppaniin luottaa. Luottamuksen syntymiseen voivat vaikuttaa hyvin erilaiset asiat, joihin vaikuttavat muun muassa henkilön kulttuuristausta. Karilan (2006:97-100) esimerkeissä vanhemmat nostivat esille luottamusta rakentavina tekijöinä työntekijän innostuksen työhönsä ja aidon lapsesta välittämisen. Ammattilaisilta odotetaan hyvää vuorovaikutusta sekä lasten että aikuisten kanssa. Tutkimuksessa tuli myös ilmi kuulluksi tulemisen kokemuksen tärkeys. Vanhemmat kaipaavat arkisia kuulluksi tulemisen kokemuksia ennen kuin rohkaistuvat osallisuuteen syvemmissä kasvatuskumppanuudessa. Yhteistyösuhdetta ja luottamuksen syntymistä pohtiessaan vanhemmat kiinnittävät huomiota ammattilaisen yksilölliseen osaamiseen sekä koko työtiimin järjestämään toimintaan. On tärkeää, että esimerkiksi toimintayksikön varhaiskasvatussuunnitelmassa kirjatut toimintakäytännöt todella toteutuvat käytännön arjessa, jotta vanhemmat voivat luottaa suunnitelmiin myös jatkossa. (Karila 2006: 97-108.)

Vastavuoroisen luottamussuhteen syntyminen vie aikaa. Tarvitaan tarpeeksi yhteisiä kohtaamisia, jotta kumppanin toiminta tulee tutuksi ja häneen oppii kokemuksen kautta luottamaan. Ryhmät kuitenkin muuttuvat päiväkodeissa hyvin usein, jolloin lapset, vanhemmat ja työntekijät joutuvat usein solmimaan uusia kumppanuussuhteita ja hakemaan luottamusta. Tästä näkökulmasta tarkasteltuna kasvatuskumppanuutta on vaikea toteuttaa käytännössä. (Karila 2006: 101.)

Kasvatuskumppanuus perustuu päiväkodin päivittäisten käytäntöjen ympärille. Kuulumisten vaihtaminen lasta päiväkotiin tuotaessa tai sieltä haettaessa ovat suurimmalle osalle vanhemmista merkityksellisiä. Näissä tilanteissa vanhemmille syntyy käsitys lasten arjesta päivähoidossa. Karilan (2006) tutkimushankkeessa suurin osa vanhemmista tulkitsti kasvatuskumppanikseen lapsiryhmän koko henkilökunnan. Heidän mielestään toimiva vuorovaikutus koko tiimin kanssa oli tärkeää, vaikka jonkun kanssa kemiat eivät kohtaisikaan.

Päiväkodin käytäntöjen lisäksi kasvatuskumppanuuteen vaikuttavat myös vanhempien käytännöt. Monesti kiireiset vanhemmat jakavat lasten vienti- ja hakuvuoroja, mikä tuo oman lisähaasteensa päiväkodin työntekijöille kasvatuskumppanuuden rakentamisen näkökulmasta. (Karila 2006: 102-103.)

Omahoitajuutta on kehitetty päiväkodeissa niin, että periaatteessa vain kunkin lapsen omahoitaja on yhteydessä tämän vanhempiin ja rakentaa kasvatuskumppanuutta heidän kanssaan. Omahoitajuus ei kuitenkaan Karilan mielestä sovellu päiväkodin toimintaympäristöön parhaalla mahdollisella tavalla työntekijöiden erilaisen osaamisen ja vaihtuvuuden kannalta. (Karila 2006: 102.)

Yksi keskeisimpiä kasvatuskumppanuuden tavoitteita on tunnistaa mahdollisimman varhain lapsen erityisen tuen tarve ja puuttua siihen. Lapsi voi tarvita erityistä tukea jollakin kasvun, kehityksen tai oppimisen alueella. Erityistä tukea tarvitsevalle lapselle tulisi luoda mahdollisimman varhaisessa vaiheessa yhteistyössä lapsen vanhempien kanssa yhteinen toimintastrategia lapsen tukemiseksi. (Stakes 2005.)

Vain kun saadaan rakennettua hyvät suhteet perheisiin, voidaan rakentaa lapsen kehitykselle suotuisat käytännöt. Vanhempien ja henkilökunnan hyvät vastavuoroiset suhteet edellyttävät molemminpuolista arvostusta ja yhteistyötä. Yhteisten päämäärien löytämiseksi vastuuta on jaettava ja eteen tulevat ristiriidat työstettävä yhdessä läpi. On tärkeää, että jokainen päivähoidon työntekijä tekee työtään kumppanuussuhteessa perheisiin. Työntekijän tulisi pyrkiä mahdollisuuksiensa mukaisesti rakentamaan säännöllisen, usein toistuvan, kaksisuuntaisen vuoropuhelun vanhempien kanssa. Vanhemmat ovat osa päivähoitoyhteisöä, heillä on mahdollisuudet osallistua lastensa hoitoa ja kasvatusta koskevaan päätöksentekoon. Henkilökunnan tulisi omasta ammatillisesta vastuustaan luopumatta ottaa vanhempien tekemät valinnat tosiasioina ja reagoida niihin hienotunteisesti ja arvostavasti. Päivittäisissä keskusteluissa ja suunnitelluissa tapaamisissa henkilökunta ja vanhemmat jakavat lasta ja tämän kehitystä koskevan ymmärryksensä. Henkilökunnan tehtävä on tukea perheitä niiden päätöksentekoa ja voimavaroja vahvistavalla tavalla. (Helena Siren-Tiusanen 2001: 22-23.)

Opinnäytetyössäni aion tarkastella lasten vanhempien ja päiväkodin henkilökunnan käsityksiä ja kokemuksia kasvatuskumppanuudesta. Näkökulmana on myös se, miten kasvatuskumppanuus vaikuttaa lapsen sopeutumiseen päiväkodin arkeen. Tavoitteenani on tutkia, miten henkilökunta näkee yhteistyön lapsen vanhempien kanssa, miten he ottavat uuden asiakasperheen vastaan päiväkodissa, sekä miten vanhemmat ovat kokeneet yhteistyön päiväkodin kanssa.

2.6 Aikaisempia tutkimuksia kasvatuskumppanuudesta ja päivähoidosta

Päivähoidon aloittamisesta on tehty melko vähän tutkimuksia, mutta kasvatuskumppanuutta ja päivähoitoa on tutkittu muuten paljon. Valitsin yhteensä kolme tutkimusta, jotka mielestäni liittyvät opinnäytetyöni aiheeseen, yhden opinnäytetyön (Tuija Kouhia) ja kaksi väitöskirjaa (Marjatta Kekkonen ja Aila Tiilikka).

Marjatta Kekkosen (2012) väitöskirja ”Kasvatuskumppanuus puheena - varhaiskasvattajat, vanhemmat ja lapset päivähoidon diskursiivisella näyttämöillä” kuvaa, millaisia puhetapoja käyttäen varhaiskasvatuksen ammattilaiset rakentavat kasvatuskumppanuuden merkityksiä. Kekkosen tutkimuksessa analysoidaan, millä tavoin varhaiskasvattajat kuvaavat kasvattajien, vanhempien ja lasten tapaamisia ja yhteistyötilanteita lapsen eri kasvuympäristöissä. Väitöskirjassa pohditaan, synnyttääkö kasvatuskumppanuus jännitteisen suhteen varhaiskasvatuksen ammattilaisten ja kasvatuserusseiltaan ja -asiantuntemukseltaan erilaisten vanhempien ja perheiden välille. *”Kasvattajien tietoisuus lasten, vanhempien ja perheiden tasavertaisuuden vaalimisesta, kumppanuusperusteisen kasvatusyhteistyön vaiheittaisesta, prosessimaisesta rakentamisesta sekä suhteita luovan kommunikaation merkityksestä luovat edellytykset toimiville kumppanuuskäytännöille varhaiskasvatukseen osallistuvien pienten lasten perheiden kanssa.”*, väitöskirjassa todetaan. Tulevaisuuden haasteena kasvatuskumppanuuden kehittämisessä Kekkonen näkee sen, millä tavalla perheiden erilaiset arvot, asenteet, huolet, kysymykset ja tuentarpeet liittyen lasten kasvatukseen, hoitoon ja oppimiseen otetaan huomioon ja tulkitaan varhaiskasvatuspalveluissa. Kekkosen mukaan ne voidaan tulkita esimerkiksi perheen osaamattomuudeksi tai heikkoudeksi tai vanhemman omaa lastaan ja tämän hyvää lapsuutta koskevan asiantuntemuksen vahvistamisen avoimiksi yhteistyöaloitteiksi varhaiskasvatuksen ammattilaisten kanssa. (Kekkonen 2012: 7-9.)

Aila Tiilikka (2005) on tehnyt väitöskirjansa aiheesta ”Äitien kasvatuskäsityksiä ja arviointeja hyvästä päiväkotikasvatuksesta”. Tiilikan mukaan vanhempien osallisuus lapsen päivähoitoprosessin suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa on edellytys hyvälle päiväkotikasvatukselle ja sen kehittämiselle. Väitöskirja pyrkii tulkitsemaan ja ymmärtämään päiväkotilasten äitien kasvatuskäsityksiä ja sekä heidän arvoitaan päiväkotikasvatuksesta. Väitöskirjaa varten Tiilikka haastatteli seitsemää äitiä, jotka antoivat myös kirjalliset arvoinnit omien haastatteluidensa tiivistelmistä. Väitöskirjan tutkimusten mukaan äitien kasvatuskäsitykset painottivat lapsen yksilöllisyyttä, tunne-elämän ja itsetunnon kehityksen tärkeyttä sekä lapsen aktiivista subjektiivisuutta. Äideillä oli pääosin positiivinen mielikuva päiväkodin työntekijöiden mahdollisuuksista tukea näitä kehityksen osa-alueita. (Tiilikka 2005: 4-5.)

Tuija Kouhia (2012) on tehnyt opinnäytetyönsä aiheesta ”Kasvatuskumppanuus päivähoidon aloituskeskusteluissa”. Opinnäytetyössä tutkitaan vanhempien ja päiväkodin kasvattajien näkemyksiä aloituskeskusteluista ja lapsen kotiin tehtävistä tutustumiskäynneistä. Aineisto kerättiin vanhemmilta mielipidekartoituslomakkeella, jossa oli avoimia kysymyksiä sekä myöhemmin täydentämällä vastauksia haastattelulla. Päiväkodin työntekijöiden näkemyksiä selvitettiin ryhmähaastattelulla. Opinnäytetyön tuloksista selvisi, että vanhemmat pitivät aloituskeskustelua ja tutustumiskäyntiä kotiin tärkeinä sekä lapselle että vanhemmille. Niiden koettiin helpottavan lapsen päivähoidon aloittamista. Vanhemmat kokivat että heidät otettiin päiväkodissä hyvin vastaan, ja että kasvattajat olivat aidosti kiinnostuneita heidän lapsestaan. Kasvattajien vuorovaikutustaitoja pidettiin yleisesti hyvinä. Tärkeänä asiana pidettiin päiväkotiin tutustumista lapsen ehdoilla. (Kouhia 2010: 33-45.)

2.7 Tilastotietoa päivähoidosta Suomessa

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tekemän tilastoraportin *Lastenpäivähoito 2010* mukaan Suomessa oli vuonna 2010 päivähoidossa 223 000 lasta. Suomalaisista 1-6-vuotiaista lapsista oli joko kunnallisessa päivähoidossa tai yksityisessä päivähoidossa 62 prosenttia. 3-5-vuotiaista oli päivähoidossa 73 prosenttia ja 1-2-vuotiaista 41 prosenttia. Alle 1-vuotiaat lapset hoidettiin pääsääntöisesti kotona. Vain yksi prosentti tämän ikäisistä oli päivähoidossa. Yksivuotiaista lapsista oli noin 30 prosenttia ja viisivuotiaista lapsista 78 prosenttia päivähoidossa. Päivähoidossa olleiden lasten osuus on pysynyt melko samana viimeiset kymmenen vuotta ollen 59-63 prosenttia. (Kuoppala ja Säkkinen 2010: 2.)

Päivähoidossa olleista lapsista 92 prosenttia oli kunnallisessa päivähoidossa. Yksityisen hoidon tuen osuus päivähoidossa oli 8 prosenttia (18 300 lasta). Yksityisen hoidon tuella hoidettujen lasten määrä on pääsääntöisesti kasvanut, vaikka vuonna 2009 lasten määrä poikkeuksellisesti väheni hieman. Yksityisellä päivähoidolla tarkoitetaan lapsen hoitamista Kelan maksaman yksityisen hoidon tuen turvin. Yksityinen hoidon tuki tuli käyttöön vuonna 1997. Enemmistö eli hieman yli 72 prosenttia päivähoidossa olevista lapsista hoidettiin kuntien kustantamissa päiväkodeissa. Perhepäivähoidon osuus on viimeisten kymmenen vuoden aikana hiljalleen laskenut. Vuonna 2010 kunnallisen perhepäivähoidon osuus oli 20 prosenttia. (Kuoppala ja Säkkinen 2010: 2.)

Vanhemmat voivat valita kunnallisen päivähoitopaikan tai Kelan yksityisen hoidon tuen sijasta alle 3 -vuotiaalle lapselle myös kotihoidon tuen. Vuonna 2010 97 605 lasta sai kotihoidon tukea. Tukea saaneiden lasten osuus 9 kk-2-vuotiaista oli 51 prosenttia. Vuodesta 1998 on lasten kotihoidon tuen saajien määrä vähentynyt 18 000:lla ja tuen saajien osuus 9 kk-2-vuotiaista on tippunut viidellä prosentilla. Suurin osa perheistä, eli 97 prosentissa, joille maksettiin kotihoidon tukea, lasta hoiti lapsen vanhempi. (Kuoppala ja Säkkinen 2010: 7.)

3 Tutkimuksen tavoitteet

Opinnäytetyöni keskeisimpänä tavoitteena on saada tietoa 0-3 -vuotiaiden lasten päivähoitossa aloittamisesta, heidän vanhempiensa kokemuksista ja käsityksistä päivähoitosta sekä siitä, miten päiväkodin henkilökunta voi tukea perhettä päivähoiton alkaessa. Tutkielman on tarkoitus tuoda tietoa päiväkotiin ja herättää keskustelua työntekijöiden kesken aiheesta. Laajemmassa mittakaavassa opinnäytetyöni tavoite on kehittää varhaiskasvatuksen laatua sekä pienten lasten vanhempien ja työntekijöiden välistä kasvatuskumppanuutta.

3.1 Tutkimuskysymykset

Tutkimuskysymykseni ovat

- 1) Millaisia kokemuksia, tunteita ja käsityksiä lasten vanhemmilla ja päiväkotin työntekijöillä on pienten lasten päivähoiton aloittamisesta?
- 2) Miten 0-3 -vuotiasta lasta voidaan tukea sopeutumisessa päiväkodin arkeen?
- 3) Millaisia kokemuksia, käsityksiä ja tunteita päiväkodin työntekijöillä ja lasten vanhemmilla on kasvatuskumppanuuden aloittamisesta?

Tutkimuskysymykset muodostuivat sen perusteella, että niihin vastaamalla saan tutkimuksen tavoitteiden kannalta olennaista tietoa. Tavoitteenani oli hankkia tietoa vanhempien käsityksistä yhteistyöstä päiväkodin henkilökunnan kanssa sekä pienen lapsen sopeutumisesta päiväkodin arkeen. Aineiston hankinnan menetelmänä käytin haastattelua. Haastattelin sekä lasten vanhempia että päiväkodin työntekijöitä samoista teemoista, mutta eri näkökulmista. Analysoin saamani aineiston teemoittelun avulla ja peilaan tuloksia aiheesta aikaisemmin tehtyihin tutkimuksiin ja teorian tietoon Tulosten tarkastelu ja pohdinta -kappaleessa.

Valitsin tutkimuskysymyksiksi nämä kolme, sillä mielestäni ne tuottavat tärkeää tietoa yhteistyöpäiväkodilleni. Aihe oli päiväkodissa hyvin ajankohtainen, sillä yli puolet ryhmän lapsista (8 lasta) aloitti päiväkodissa ensimmäistä kertaa syksyllä 2012. Opinnäytetyöstäni saadun tiedon tarkoituksena on herättää päiväkodin työntekijöitä pohtimaan omaa työtään ja siinä käyttämiään menetelmiä pienten lasten päiväkotiin sopeutumisen kannalta ja kasvatuskumppanuuden luomisessa lasten vanhempien kanssa.

3.2 Tiedottaminen

Yleisten hyvien tutkimuseettisten periaatteiden mukaan on tärkeää informoita tutkimuksesta kaikkia osapuolia, keitä tutkimus koskee. Kaikkien tutkimuksen haastatteluihin osallistuvien

tulee myös olla vapaaehtoisia. (Saaranen-Kauppinen ja Puusniekka 2006.) Opinnäytetyöni työelämänohjaaja auttoi vapaaehtoisten vanhempien löytämisessä haastatteluja varten. Myös tiimin kaikki työntekijät osallistuivat haastatteluihin vapaaehtoisesti. Tiedotin yhteistyöpäiväkotini lapsiryhmän vanhempia kirjallisella/sähköisellä tiedotteella opinnäytetyöstäni keväällä 2012 ja toisen kerran syksyllä 2012, kun haastattelut tulivat ajankohtaisiksi. Ryhmän vanhemmilla oli oikeus tietää, että teen tutkimusta, joka koskee heidän lapsensa päiväkotiryhmää. Vanhemmilla oli mahdollisuus esittää minulle kysymyksiä opinnäytetyötäni koskien, tiedotteen lopussa olivat yhteystietoni. Teimme yhteistyöpäiväkotini kanssa sopimuksen opinnäytetyön tekemisestä. Opinnäytetyösuunnitelman hyväksymisen jälkeen lähetin sen yhteistyöpäiväkotiini ja hain Vantaan kaupungilta tutkimuslupaa, joka sain kesällä 2012. Vanhempien tiedotteet, opinnäytetyösopimus ja tutkimuslupa eivät ole tässä opinnäytetyössä liitteinä, jotta haastateltavien henkilöllisyys pysyy salassa. Valmiin opinnäytetyön olen toimittanut sekä Vantaan kaupungille että päiväkotiin työntekijöille ja lasten vanhemmille.

4 Menetelmät ja aineisto

Tämä opinnäytetyö on laadullinen tutkimus, jossa aineistonkeruumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua. Haastattelin yhteistyöpäiväkotiryhmäni koko kolmen hengen työtiimiä ryhmähaastatteluna siitä, miten he ottavat vastaan uuden perheen, miten yhteistyö vanhempien kanssa lähtee rakentumaan ja miten pieni lapsi sopeutuu päiväkotiin. Lisäksi haastattelin päiväkotiryhmän vanhempia yksilöhaastatteluina heidän ajatuksistaan ja tunteistaan päivähoidon alkaessa. Yhteistyö työelämän kanssa korostui nimenomaan haastateltavien vanhempien etsimessä. Päiväkodin työntekijät auttoivat minua suuresti pyytämällä vanhempia osallistumaan haastatteluun. Haastatteluun vapaaehtoisena osallistui neljä vanhempaa kolmentoista lapsen ryhmästä, kolme äitiä ja yksi isä. Kolme haastateltavien lapsista oli aloittanut päivähoidon elokuussa 2012 ja yksi vuotta aiemmin. Kaksi heistä oli esikoislapsia ja kahdella heistä oli jo vanhempi sisarus aloittanut päivähoidossa.

4.1 Aineiston hankinta

Valitsin aineistonkeruumenetelmäksi haastattelun, sillä se tuottaa paljon aineistoa verrattuna esimerkiksi kyselyyn. Vanhempien motivaatio kyselylomakkeen täyttämiseen olisi voinut olla vähäinen ja vastaukset jäädä hyvin suppeiksi. Haastattelumenetelmänä käytin teemahaastattelua. Teemahaastattelu on välimuoto lomakehaastattelusta ja avoimesta haastattelusta. Teemahaastattelu ei etene tarkkojen, yksityiskohtaisten kysymysten avulla, vaan etukäteen mietittyjen teemojen avulla. Teemahaastattelu antaa tilaa haastateltavan omalle puheelle. Haastattelin kaikkia haastateltavia samoista teemoista, mutta haastateltavakohtaisesti keskustelu teemoista eteni hieman eri järjestyksessä ja eri teemoista

keskusteltiin eri laajuisesti. Haastattelut tapahtuivat hyvin keskustelunomaisesti. Teemahaastattelu edellytti, että olen ensin itse perehtynyt aiheeseen huolellisesti ja suunnitellut teemat, joita haastattelussa käsitellään. Teemahaastattelun avuksi tein valmiin rungon, joka auttoi haastattelun viemisessä eteenpäin ja aiheessa pysymisessä. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) **Teemahaastattelujen rungot löytyvät liitteistä 1 ja 2.**

Vanhempien haastatteluiden haasteena oli löytää tarpeeksi vapaaehtoisia. Haastateltavien löytämisessä päiväkotiryhmän henkilökunta oli korvaamaton apu minulle. Vaikka neljä haastattelua kolmentoista lapsen vanhemmasta on suhteellisen vähän, koin aineistoa olevan tarpeeksi paljon tätä opinnäytetyötä varten. (Litteroituna 16 sivua.) Suunnitteluvaiheessa olin ajatellut pitäväni kaikki haastattelut päiväkodin tiloissa. Vanhempien haastatteluista lopulta kuitenkin vain yksi tapahtui kasvotusten ja kolme muuta puhelinhaastatteluna. Ajatus puhelinhaastattelusta lähti eräältä haastateltavalta itseltään ja helpotti myös minun työtäni paljon, kun haastattelut pystyi hoitamaan kotoa käsin. Puhelinhaastattelussa oli kuitenkin omat ongelmansa haastattelun äänityksen kanssa. Käytössäni olevalla puhelimella ei ollut mahdollista nauhoittaa puhelua suoraan, mutta ratkaisin asian nauhottamalla puhelun kaiuttimen kautta. Mielestäni onnistuin myös puhelimitse luomaan haastattelutilanteeseen keskusteleavan ilmapiirin ja vanhemmat tuntuivat kertovan avoimesti ajatuksistaan päivähoidosta. Vanhempien haastattelujen kesto oli noin kymmenen minuuttia haastateltavasta riippuen. Halusin pitää haastattelut lyhyinä, jotta kynnys osallistua haastatteluun olisi mahdollisimman matala.

Työntekijöiden haastattelun toteutin ryhmähaastatteluna päiväkodin tiloissa. Valitsin ryhmähaastattelun yksilöhaastattelun sijaan, sillä halusin nimenomaan koko ryhmän työntekijöiden näkökulman. Tämä osoittautui hyväksi ratkaisuksi. Työntekijöiden haastattelussa päivähoidon aloitusta päästiin käsittelemään monesta eri näkökulmasta ja työntekijöiden erilaiset kokemukset tulivat hyvin esiin. Tilat saatiin hyvin rauhoitettua haastattelua varten, kun lapsiryhmä oli ulkoilemassa haastattelun ajan. Työntekijöiden haastattelu oli kestoltaan reilu puoli tuntia ja siinä ajassa aiheesta saatiin jo monipuolista keskustelua aikaan.

4.2 Teemat

Sekä työntekijöiden että vanhempien haastatteluja varten olin suunnitellut kolme keskusteltavaa teemaa: päivähoidon aloittaminen, lapsen sopeutuminen päiväkotiin ja lasten vanhempien ja päiväkodin työntekijöiden väliset suhteet. Valitsin teemat sen perusteella, että ne vastaavat hyvin tutkimuskysymyksiini. Teemahaastattelurunkojen tekemisessä oli omat haasteensa, sillä halusin tehdä mahdollisimman avoimia kysymyksiä, jotka eivät johdattele haastateltavia mihinkään suuntaan.

Vanhempia haastatellessa tärkeitä asioita ovat heidän näkemyksensä päivähoiton aloittamisesta ja miten he ovat kokeneet sen. Onko lapsen päivähoitoon siirtyminen aiheuttanut perheessä muutoksia? Millaisia tunteita se on vanhemmissa herättänyt? Selvitin myös heidän kokemustaan siitä, kuinka lapsi on sopeutunut päiväkotiin ja mitkä tekijät ovat auttaneet ja mitkä mahdollisesti haitanneet sitä. Kolmanteen teemaan liittyen selvitin vanhempien kokemuksia siitä, miten työntekijät ovat ottaneet heidät vastaan päiväkodissa, miten tärkeäksi he näkevät heidän ja työntekijöiden väliset suhteet ja mitä he työntekijöiltä mahdollisesti toivoisivat. Kysyin myös, onko vanhemmilla ollut jotain ennakkokäsityksiä päivähoitosta ennen sen alkamista ja mitä vinkkejä he kertoisivat vanhemmille, joiden lapsi on aloittamassa ensimmäistä kertaa päiväkodissa.

Työntekijöitä haastatellessa keskityin siihen, mihin seikkoihin heidän mielestään päivähoiton aloituksessa tulee kiinnittää huomiota ja miten he ottavat uuden asiakasperheen päiväkodissa vastaan. Lapsen sopeutumisessa päiväkotiin -teemassa selvitin, miten työntekijät ottavat uuden lapsen huomioon lapsiryhmässä ja miten he voivat auttaa pientä lasta sopeutumaan päiväkotiin. Lasten vanhempien ja päiväkodin työntekijöiden välisistä suhteista kysyin, millainen on heidän mielestään hyvä suhde, miten se lähtee rakentumaan, kuinka tärkeää se on ja onko toisten vanhempien kanssa mahdollisesti helpompaa olla yhteistyössä kuin toisten ja jos niin minkä takia. Kysyin myös tuovatko eri kulttuurit haasteita vanhempien kohtaamiseen.

4.3 Aineiston analysointi

Haastattelujen avulla saatu aineisto litteroitiin ensin tekstimuotoon tietokoneelle. Litteroitua aineistoa kertyi yhteensä 16 sivua. Litteroin haastattelut mahdollisimman sanatarkasti, jotta puheen merkitykset eivät muuttuisi. Litteroinnin jälkeen lähdin analysoimaan aineistoa teemoittain. Jokaisesta työntekijöiden haastattelusta ja jokaisen vanhemman haastattelusta löytyivät ne teemat, jotka olin etukäteen suunnitellut, mutta niiden lisäksi aineistosta alkoi muodostua uusia, tarkempia teemoja. Valmiita, teoratiedon kautta etukäteen suunniteltuja teemoja olivat vanhempien ja työntekijöiden haastatteluissa

- päivähoiton aloitus
- lapsen sopeutuminen päiväkotiin
- vanhempien ja päiväkodin henkilökunnan yhteistyö

Lähdin järjestelemään aineistoa teemojen mukaan niin, että kokosin kunkin teeman alle kustakin haastattelusta ne kohdat, joissa puhuttiin kyseessä olevasta teemasta. Järjestelyn avuksi tulostin kaikki haastatteluaineistot ja etsin niistä mielestäni oleelliset kohdat ja aloin

kokoamaan niitä eri teemojen alle tietokoneen avulla. Teemoittelussa käytin hyväksi erivärisiä tekstin korostuksia, jotta pystyin vertaamaan, löytyikö teksteistä samankaltaisuuksia tai eroavaisuuksia. Aineiston analysointi teemojen avulla oli minulle täysin uutta ja vei paljon odotettua enemmän aikaa. Minun oli ensin perehdyttävä teemoitteluun menetelmänä ja sitten käytävä kaikki haastattelu aineisto tarkasti läpi.

Aineistoa analysoidessa uusiksi teemoiksi muodostuivat vanhempien haastatteluista:

- Vanhempien suhtautuminen päivähoitoon
- Vanhempien tunteet päivähoidon alkaessa
- Päivähoidon perheeseen tuomat muutokset
- Lapsen päiväkotiin sopeutumiseen vaikuttavat tekijät
- Vanhempien ja henkilökunnan välinen suhde ja yhteistyö
- Vanhempien toiveet henkilökunnalle

Työntekijöiden haastatteluista muodostuneet uudet teemat:

- Päivähoidon aloitus
- Vanhempien päivähoitoon suhtautuminen ja tunteet
- Lapsen päiväkotiin sopeutumiseen vaikuttavat tekijät
- Vanhempien ja henkilökunnan välinen suhde ja yhteistyön muodot

Molempia haastatteluja yhdistäviä teemoja olivat siis ”Vanhempien suhtautuminen päivähoitoon ja tunteet lapsen päivähoidon alkaessa”, ”Lapsen päiväkotiin sopeutumiseen vaikuttavat tekijät” sekä ”Vanhempien ja henkilökunnan välinen suhde ja yhteistyö”. Lisäksi vanhempien haastattelusta löytyivät teemat ”Päivähoidon perheeseen tuomat muutokset” sekä ”Vanhempien toiveet henkilökunnalle ja päiväkodille”.

5 Vanhempien haastattelut

Esittelen tässä vanhempien haastatteluista saamani tulokset. Haastattelin 13 lapsen vanhemmista neljää eri lapsen vanhempaa, kolmea äitiä ja yhtä isää. Kolme haastateltavien lapsista oli aloittanut päivähoidon elokuussa 2012 ja yksi vuotta aiemmin. Kaksi heistä oli esikoislapsia ja kahdella heistä oli jo vanhempi sisarus aloittanut päivähoidossa. Eri haastateltavien lainaukset on eroteltu merkinnöillä H1, H2, H3 ja H4. Olen muokannut lainauksia sen verran, ettei niistä ilmene kenenkään nimeä anonyymiyden takaamiseksi, esimerkiksi poistanut kaikki haastatteluissa mainitut nimet. Olen valinnut teemoittelun avulla aineistosta mahdollisimman monipuolisesti lainauksia eri vanhempien ajatuksia käsitellyistä sekä esille nousseista teemoista. (Ks. Menetelmät ja aineisto s. 20-22.)

5.1 Vanhempien suhtautuminen päivähoitoon

Haastateltavat kertoivat, ettei heillä juurikaan ollut ennakkokäsityksiä päivähoidosta, muuten kuin oman esikoisensa kautta. Vanhempi, jonka esikoislapsi oli jo aloittanut päiväkodissa, oli etukäteen toivonut, että hänen nuorempi lapsensa pääsisi aloittamaan pienemmässä ryhmässä kuin esikoinen oli aikoinaan aloittanut. Omista päivähoitokokemuksia haastateltavilla ei ollut tai niistä ei muistettu mitään. Lähipiiristä ei välttämättä löytynyt myöskään tuttavias, joiden lapset olisivat jo olleet päivähoidossa. Kukaan haastateltavista ei kertonut, että media olisi vaikuttanut heidän käsityksiinsä päivähoidosta tai sen tasosta.

H1: "tosi vähän ennakkokäsityksiä", "me ei olla kumpikaan oltu päiväkodissa hoidossa"

H3: "omista päivähoitoajoista on niin kauan etten mä edes muista niistä mitään", "Mä en ainakaan ite sen kummemmin oikein osannu odottaa mitään. Luottavaisin mielin"

H4: "sen verran oli niin kun toivomus ja ennakkokäsitys, että ei olis niin iso ryhmä", "hajaryhmässä, jossa saattoi olla yksivuotiaasta viisivuotiaaseen, etä se oli aika kaoottinen kombinaatio"

5.2 Vanhempien tunteet päivähoidon aloituksessa

Vanhempien haastatteluista kävi ilmi, että haastateltavat olivat suhtautuneet luottavaisesti päivähoidon aloitukseen alkujännityksestä huolimatta. Eniten vanhempien tunteisiin vaikuttivat se, minkä ikäinen lapsi oli kyseessä, oliko lapsi esikoinen vai oliko hänellä vanhempia sisaruksia sekä se, minkälainen luottamussuhde vanhemmilla oli päiväkodin henkilökuntaan.

H1: "kyllä meitä molempia toki jännitti aika paljon", "sopeutui kyllä äärimmäisen hyvin"

H2: "sitte ku se lähti sujumaan niin tosi hyvin, ni sit oppi luottamaan et kyllä se vaan siellä pärjää"

H3: "Tuntu että se suju niin hyvin heti alkuun että uskaltaa jättää"

H4: "mä olin ainaki niin ku tosi luottavaisin mielin"

Silloin kun kyse oli kovin nuoresta lapsesta, päivähoidon aloitus aiheutti vanhemmalle enemmän huolta ja tunteita. Vanhemmat pohtivat, onko lapsi jo tarpeeksi vanha aloittamaan päiväkodissa. Jos lapsi oli vielä niin nuori, ettei osannut puhua, mietitytti lapsen pärjääminen päiväkodissa, kun hän ei vielä osannut itse kertoa tarpeistaan. Tärkeäksi nousi, että vanhempi itse koki lapsen olevan tarpeeksi vanha aloittamaan päivähoidon.

H2: "onko se lapsi nyt jo niin iso, että voiko sen jo yksin jättää sinne"

*H1: "Miten me voidaan oikeesti tietää, että miten se vaikuttaa *lapseen* tai onko ne päivät menny hyvin ku hän ei pysty sitä ite kertoo"*

H3: "ei liian pienenä tuotu, että osas iteki puhua sitte ja oli jotenki valmis kuitenkin tähän. Pysty kertomaan sit et mitä tapahtuu ja et onko nälkä ja muuta"

Vanhemman tunteisiin vaikutti myös se, oliko lapsi esikoinen, vai oliko päivähoiton aloituksesta kokemusta jo vanhemman sisaruksen kohdalla. Esikoislapsen kohdalla päivähoiton aloitus oli ollut vaikeampaa, koska vanhemmat eivät oikein tienneet mitä odottaa. Vanhemmilla, joiden lapsen vanhempi sisarus oli jo päivähoidossa, oli jo selkeä käsitys päivähoidosta ja henkilökunta oli tullut jo vähän tutuksi, mikä vahvisti heidän luottamustaan jättää lapsi hoitoon. Lapset tuntuivat suhtautuvat kaikki päivähoiton alkamiseen positiivisesti. Vanhemmat kertoivat lapsiensa olleen pääasiassa innostuneita päivähoiton aloituksesta.

H2: "Silloin kun esikoinen alotti päiväkodin, niin se oli karumpi asia jättää se lapsi sinne hoitoon kuin nyt tässä toisella kierroksella, kun tiesi jo että mitä se on ja miten se päivärytmi siellä toimii", "jo pikkasen tuttuja nää päiväkodin henkilökunta"

H4: "se oli sille semmonen kiva juttu"

H3: "lapsi odotti koko kesän että pääsee hoitoon", "oli myös aika innoissaan"

5.3 Päivähoiton perheeseen tuomat muutokset

Kun kysyin, mitä muutoksia päivähoiton aloitus on tuonut perheeseen, suurin osa vastauksista liittyi lapsen tarhasta viemiseen ja hakemiseen. Yksi haastateltavista kertoi, ettei päivähoiton aloittaminen tuonut oikeastaan mitään uutta heidän perheeseensä, sillä perheen toinen lapsi oli jo päivähoidossa. Toinen vanhempi taas kertoi, että heidän elämänsä helpottui, kun molemmat lapset ovat nyt samassa päiväkodissa ja heidät voidaan hakea samaan aikaan. Esikoislapsen vanhemmista toinen kertoi, että päivähoiton aloitus oli tuonut heidän perheeseensä pitkän sairasteluputken.

*H1: "Joo, eka vuosi meni vähän kyllä siinä, *lapsi* sairasteli aika paljon"*

H2: "se on helpottanu elämää, et lapset on molemmat nyt samassa paikassa päivähoidossa"

*H3: "joutuu vähän töitä sovittaa tai töihin tuloa ja menoa sit sen mukaan et miten tää *lapsen* aikataulu menee"*

H4: "no ei minkäänlaista, koska toinen lapsi viedään kuitenkin joka päivä hoitoon"

5.4 Lapsen sopeutumiseen vaikuttavat tekijät

Lapsen päivähoitoon sopeutumisen kannalta vanhemmat näkivät tärkeänä hyvän tiedonkulun päiväkodin henkilökunnan kanssa, yhteisen päivärytmin kotona ja päiväkodissa sekä pienet ryhmäkoot ja tutut hoitajat. Tärkeänä tekijänä pidettiin myös sitä, että sisarus on samassa päiväkodissa. Osalle tärkeitä olivat myös tutustuminen päiväkotiin, sekä erilaiset

"turvatekijät", kuten unilelut ja tutti. Sopeutumiseen vaikuttavien tekijöiden nähtiin kuitenkin olevan melko yksilöllisiä ja kiinni lapsen persoonasta.

H4: "hyvä informaatio", "varmaan lapsenki kannalta ku saa vähä yksilöllisempää (hoitoa pienessä ryhmässä)", "että tutin syömistä ei lopetettu ennen päivähoiton alottamista. Että se oli varmaan semmonen turvatekijä siinä alussa". "(lapsi) on kuitenkin semmonen, rohkee"

H1: "mä luulen et lapselle se (päiväkotiin tutustuminen) varmasti oli niinku semmonen kevyt lasku, mutta kyllä vähän varmaan vanhemmatkin sitä tartti"

H2: "se helpotti sitä kyllä, että isovelji oli siinä viereisessä ryhmässä -- tuttu ihminen löyty läheltä"

H3: "sovittaa sitä (päivärytmiä) vähän päiväkodin kanssa", "Lapsetkin on vissiin niin erilaisia, että kehittyi joku vähän nopeemmin ja joku vähän hitaammin"

Vanhemmat kokivat pystyvänsä itse vaikuttamaan lapsen sopeutumiseen päivähoitoon monella tavalla. Vanhemmat antoivat paljon hyviä vinkkejä lapsen päivähoiton aloittamiseen. Lapsen perehdyttämistä päivähoitoon jo kotona sekä päivärytmin samankaltaisuutta päiväkodin kanssa pidettiin tärkeänä. Omat työasiat olisi hyvä järjestää alkuun niin, että vanhempi voisi tehdä aluksi lyhyempää työpäivää tai -viikkoa. Tutti ja/tai unilelu toimi lapsella alussa turvatekijänä ja hyvänä työvälineenä myös työntekijöille. Vanhemmat suosittelivat lapsen aamupalan syömistä kotona alkuun, sillä lapsi saattaa reagoida päiväkodin aloitukseen kieltäytymällä syömästä päiväkodissa. Vanhemmat myös rohkaisivat luottamaan päiväkodin toimintaan ja henkilökunnan ammattitaitoon ja kertomaan jos jotain erityistä on tapahtunut kotona.

*H1: "että viedessä ja hakiessa olis itellä tarpeeksi aikaa sitte keskustella asiosita niitten hoitajien kanssa ja vaihtaa tietoja ja sitte senki takia että suhde niihin hoitajiin sillä vanhemmallakin sitte syntyis", "että järjestäis työasiensa siten, että vois alottaa niin kun lyhyemmälä työpäivällä", "ihan ne ruokajutut ja tälläset, --, että jos alussa pystyy, niin me ainakin syötiin aamupuuro kotona", "että jos *lapsi* ois päättänyt, että hän ei siellä päiväkodissa aluksi syö, niin sitten hän ois ees sen aamupuuron syöny"*

H2: "kertoo jos on huonosti nukutu yö takana tai jotain ni he osaa sit ottaa sen huomioon siellä"

H3: "kotona pistää päiväunille niillä aikoihin kun päiväkodissa on (päiväunet), ja ruoat"

H4: "perehdyttäisin lasta siihen (päiväkotiin)", "uskaltaisin luottaa siihen tarhan toimintaan", "uskaltaa jättää sitä lasta enemmän sinne (päiväkotiin)", "luottaa siihen heidän (henkilökunnan) arviointikykyyn", "luottaa siihen henkilökunnan ammattitaitoon"

Päiväkodin henkilökunnan roolia lapsen päivähoitoon sopeutumisessa pidettiin myös tärkeänä. Eräs vanhemmista piti omahoitajuutta tärkeänä asiana. Toivottiin, että työntekijöillä olisi alussa aikaa pitää lasta sylissä ja "ottaa omakseen". Hyvää informaation kulkua henkilökunnan ja vanhempien välillä pidettiin myös erittäin tärkeänä, koska sen koettiin lisäävän luottamusta vanhemman ja hoitajan välillä. Luottamus ja hyvä ilmapiiri taas helpottivat lapsen päivähoitoon jättämistä.

H1: "ehdottoman hyvä oli se että hänellä oli niin ku omahoitaja sillon aluksi", "aluksi pitäis olla aikaa niillä hoitajilla pitää vaan sylissä"

H2: "ku näitä normaaleja arjen pikku juttuja kuuli, ni sit tulee se tunne, et no sehän sujuu hyvin"

H4: "henkilökunnan pitäis taata se että vanhemman ois kiva viedä lapsi sinne, et siitä tulee hyvä fiilis. Et ainahan ei oo positiivista sanottavaa, et ei ne lapsekaan aina niin ihanii oo, mut tietysti et sielt löytys kannustava henki, niin se kyllä parantaa myös tosi paljon sitä ilmapiiriä ja että luottaa"

5.5 Vanhempien toiveet henkilökunnalle/päiväkodille

Kaikki vanhemmat toivoivat päiväkodin henkilökunnalta hyvää informaation kulkua. Päivittäiset keskustelut koettiin tärkeinä, sillä muuten vanhemmat eivät tiedä, miten lapsella on päiväkodissa sujunut. Vanhemmat kokivat tärkeänä tiedon kulkemisen molempiin suuntiin, jotta myös päiväkodissa voidaan ottaa huomioon jos lapsella on esimerkiksi huonosti nukuttu yö takana. Työntekijöiltä toivottiin keskustelussa avoimuutta ja palautteen antoa, sekä myös mahdollisien huolien puheeksi ottamista vanhempien kanssa. Yksi vanhempi oli myös sitä mieltä, että varsinkin esikoislapsen vanhemmat, joilla ei ole vielä vankkaa kokemusta lasten kasvatuksesta, ottaisivat työntekijöiltä mielellään vastaan pieniä arjen kasvatusvinkkejä. Henkilökunnan toivottiin myös kertovan lapsen kehityksestä.

H1: "jos viesti ei kulje, niin sillonhan me ei tiedetä, kuinka meidän lapsella menee", "semmosia pieniä käytännön kasvatusvinkkejä moni vanhempi varmasti ihan mielellään ottaa vastaan, ainakin jos on esikoislapsesta kysymys, ettei oo vahvaa kokemusta itella taustalla, ni he on kuitenkin ammattilaisia"

H2: "jos on ollu huono päivä nii mielellään kuulee siitä aikuisilta sitte ja voisi sitte itte taas aamulla viedessä kertoa et jos on huonosti nukuttu yö takana tai jotain ni he osaa sit ottaa sen huomioon siellä", "täytyy viestin kulkea suuntaan ja toiseen"

*H4: "se info, et miten se päivä on mennä ja sit semmosista kehityksen vaiheista, mitä ei välttämättä kotona huomaa", "info ja se miten niin ku asiat *lapsella* siel on mennä ja jos on selkeesti jotain vaik et *lapsi* ei pysy pöydässä et osaa sit kotona huomioida niit asioita ja tarkentaa", "avoimuuden ja palautteen annon ja yleistilasta ja päivästä ja sit jos on joku huoli niin siitäki kerrotaan"*

Hyvän informaation ja keskusteluyhteyden lisäksi päiväkodilta ja henkilökunnalta toivottiin hyviä resursseja päivähoitoon ja pienten ryhmäkokojen säilyttämistä. Pientä ryhmäkokoja pidettiin hyvänä asiana, sillä yhteistyö on pienessä ryhmässä tiiviimpää työntekijöiden ja vanhempien välillä ja lapsi saa yksilöllisempää hoitoa kuin isossa ryhmässä. Yksi vanhemmista kertoi esikoislapsensa aloittaneen päiväkodin hajaryhmässä, jossa oli eri-ikäisiä lapsia. Se oli tuntunut kaoottiselta, eikä lapsia ehditty huomioida yhtä yksilöllisesti kuin pienessä ryhmässä. Vanhemmat myös toivoivat, että erityisesti pienten lasten hoitajissa ei olisi paljon vaihtuvuutta.

H1: "että ryhmät pysyy inhimillisen kokosina ja hoitajilla on lapsille oikeesti aikaa ja että kovin paljon ei sitten niitä tilanteita tulis, että ryhmässä on hoitajavaje", "erityisesti näillä pienillä, että ei olis kauheesti vaihtuvuutta", "että resurssit olis kunnossa"

H3: "että se on silleen turvassa täällä, katotaan vähän perään et ei ihan hypi täällä pää edellä tuolta"

H4: "että ei olis niin iso ryhmä"

Muita asioita, joita vanhemmat toivoivat henkilökunnalta, olivat lasten turvallisuus, sopivat virikkeet ja puuhut sekä oikeasti lapsista kiinnostunut ja välittävä asenne. Päivähoidon tulisi rakentua laadukkaana varhaiskasvatuksen varaan. Eräs vanhempi toivoi henkilökunnalta kannustavaa asennetta, vaikka lapsen päivästä olisikin huonoa palautetta annettavana.

H3: "me toivotaan tietysti tätä laadukasta varhaiskasvatusta jonka pohjalle kaikki sitten rakentuu", "sopivat virikkeet ja puuhut"

H4: "tietenkin että ne pitää lapsista", "henkilökunnan pitäis taata se että vanhemman ois kiva viedä lapsi sinne, et siitä tulee hyvä fiilis. Et ainahan ei oo positiivista sanottavaa, et ei ne lapsekaan aina niin ihanii oo, mut tietysti et sielt löytys kannustava henki, niin se kyllä parantaa myös tosi paljon sitä ilmapiiriä ja että luottaa"

5.6 Vanhempien ja henkilökunnan välinen suhde ja yhteistyö

Päiväkodin ja henkilökunnan välistä suhdetta pidettiin hyvin tärkeänä. Sen koettiin korostuvan erityisesti silloin, jos eteen tulee ongelmatilanteita. Erityisesti päivähoiton alkaessa toivottiin, että järjestettäisiin keskustelu työntekijöiden ja vanhempien kesken. Ensimmäisen lapsen aloittaessa päivähoiton vanhempi ei välttämättä tiedä, mitä odottaa ja pyytää henkilökunnalta. Kun lapsen päivähoiton aloittamisesta on jo kulunut hetki aikaa, vanhempi totesi että vasta nyt tietää, mitä sen olisi alussakin kuulunut olla. Työntekijöillä on siis suuri vastuu siitä, että päivähoiton aloitus sujuu hyvin. Henkilökunnan vastuuna pidettiin hyvän, luottamuksellisen ilmapiirin synnyttämistä vanhemman ja työntekijän välille.

H1: "hyvinhän meidät otettiin vastaan", "varmaan se mikä siinä olis voinu mennä paremmin, oli se että olis ollu heti aluks joku kunnan juttelu", "kyse on kuitenkin meidän lapsen hyvinvoinnista, että jos viesti ei kulje, niin silloinhan me ei tiedetä, kuinka meidän lapsella menee", "nyt me vasta tiedetään, mitä sen ois ehkä pitänyt olla silloin alussakin"

H2: "jo pikkasen tuttuja nää päiväkodin henkilökunta", "täytyy viestin kulkea suuntaan ja toiseen", "tällä hetkellä mun mielestä kaikki toimii tosi hyvin, että tieto välittyy iltapäivällä hyvin kun hakee lasta ja tulee näitä sähköpostitiedotteita ja siinä päiväkodin ovesa on ne tiedotteet", "just oli kauheen tärkeä tää että kuuli päivittäin niitä kuulumisia ja ihan semmosia normaaliarkeen liittyviä juttuja ja miten lapsi tulee toimeen muiden lasten kanssa"

H3: "että tietää vähän minkälaisiin käsiin jättää ja mitä nää lapset täällä puuhailee ja minkälaiset tilat ja olot täällä muuten on", "nythän me vaan jätetään tyttö tänne ja haetaan pois ja suunnitelmia laaditaan, mut et jos sit jotain ongelmia tulee, niin varmaan sit korostuu ehkä enemmän (yhteistyö)", "jos on jotain tarpeita puolin ja toisin, niin keskusteluyhteys tähän tässä on",

"aina kysellään kun tullaan hakemaan, että mitä on ja pitääkö jotain muuttaa"

H4: "kyl mä aika tärkeenä pidän, et ohan ne suurimman osan ajasta sen lapsen kans siellä", "siitä ns. perehdyttämisestä kun menttiin tai siitä juttelusta tai näistä, niin mun mielestä se (luottamus) syntyy niin ku heti", "ryhmän henkilökunta on tosi hyvä", "he on tosi lämminhenkisiä ja semmosia ihania, että huolehtii ja on positiivisia", "henkilökunnan pitäisi taata se että vanhemman ois kiva viedä lapsi sinne, et siitä tulee hyvä fiilis. Et ainahan ei oo positiivista sanottavaa, et ei ne lapsekaan aina niin ihanii oo, mut tietysti et sieltä löytys kannustava henki, niin se kyllä parantaa myös tosi paljon sitä ilmapiiiriä ja että luottaa"

Tutkimukseni kohteena olleen päiväkotiryhmän työntekijät saivat kaikilta haastateltavilta erittäin positiivista palautetta. Kaikki kertoivat, että heidät oli otettu päiväkodissa hyvin vastaan. Ensikohtaamista hoitajien kanssa pidettiin tärkeänä. Silloin nähtiin, minkälaisiin käsiin ja tiloihin lapsi tulee jäämään hoitoon. Luottamuksen työntekijöitä kohtaan kerrottiin syntyneen jo heti ensitapaamisesta lähtien ja henkilökuntaa keuhuttiin lämminhenkiseksi ja positiiviseksi. Vanhemmat kokivat informaation kulkevan päiväkodin ja kodin välillä hyvin.

H1: "hyvinhän meidät otettiin vastaan", "varmaan se mikä siinä olis voinu mennä paremmin, oli se että olis ollu heti aluks joku kunnan juttelu"

H2: "tällä hetkellä mun mielestä kaikki toimii tosi hyvin, että tieto välittyy iltapäivällä hyvin kun hakee lasta ja tulee näitä sähköpostitiedotteita ja siinä päiväkodin ovelle on ne tiedotteet"

H3: "jos on jotain tarpeita puolin ja toisin, niin keskusteluyhteyshän tässä on"

H4: "ryhmän henkilökunta on tosi hyvä", "he on tosi lämminhenkisiä ja semmosia ihania, että huolehtii ja on positiivisia"

6 Työntekijöiden haastattelu

Haastattelin päiväryhmän koko kolmen hengen työtiimiä ryhmähaastatteluna. Tässä tulosten esittelyssä haastateltavien kommentteja ei ole eritelty ja osaa lainauksista on muokattu yleiskielelle haastateltavien henkilöllisyyden suojaamiseksi.

6.1 Päivähoidon aloitus

Tutkimuksen kohteena olleen päiväkotiryhmän työntekijät kertoivat, että päivähoidon aloitus alkaa varsinaisesti siitä, kun he saavat päiväkodin johtajalta tiedon, että ryhmään on tulossa uusi lapsi. Työntekijät päättävät keskenään kuka tämän lapsen omahoitajana toimii, ja omahoitaja sitten ottaa yhteyttä lapsen vanhempiin ja sopii heidän kanssaan tapaamisen päiväkodille ennen varsinaista aloitusta.

"Se alkaa siitä, kun saadaan tuolta johtajalta paperi, et lapsi on tulossa ja sit me otetaan yhteyttä"

"Ollaan omahoitaja päätetty valmiiksi ja hän sit soittaa perheelle ja sovitaan"

tutustumisaikoja”

Ensimmäisellä tapaamisella käydään läpi päiväkodin arjen käytäntöjä ja vanhemmille annetaan Lapsi kotioiloissa -lomake täytettäväksi. Lomakkeessa kysytään vanhempien ajatuksia ja odotuksia sekä kerätään tietoa lapsesta päiväkodille. Usein ennen lapsen aloittamista päiväkodissa lapsi tulee tutustumaan päiväkotiin yhdessä vanhemman kanssa. Tutustumisen kesto on yleensä muutamasta päivästä viikkoon.

”perheestä riippuen - muutamana päivänä ne, ehkä max viikon ajan ne käy tutustumas tossa vanhemman kanssa”

”kun uus lapsi alottaa, ni silloin puhutaan näistä arjen käytännöistä ja näistä muista ja annetaan nippu papereita täytettäväksi”

”lapsi kotioiloissa-lomake, minkä vanhemmat täyttää ja tuo sitten meille, johon vanhemmat kertoo siinä, et just minkälaisia ajatuksia ja odotuksia ehkä heillä on, mja minkälainen juuri se heidän lapsensa on kotona, jolloin me saadaan paljon jo semmosta pientä tietoa mitä ei välttämättä tulis vaihdettua muuten”

Pian varsinaisen aloituksen jälkeen vanhemmat ja työntekijät kokoontuvat saman pöydän ääreen tekemään lapsen varhaiskasvatussuunnitelman. Tietojen vaihto lapsesta molempiin suuntiin on tärkeää.

”sen jälkeen ku lapsi on alottanu niin sitte kokoonnutaan saman pöydän ääreen aika nopeesti tekemään varhaiskasvatussuunnitelma”

”lapsesta saadaan tietoja meille päin ja me voidaan antaa sit jo vanhemmille tietoja et miten täällä, et minkälaisia juttuja täällä on”

6.2 Vanhempien päivähoitoon suhtautuminen ja tunteet

Työntekijät kertoivat, että vanhempien suhtautuminen lapsen päivähoitoon aloittamiseen vaihtelee, toisille lapsen tuominen hoitoon on vaikeampaa kuin toisille. Tähän vaikuttavat esimerkiksi ihmisten persoonallisuuksien väliset erot. Persoonan lisäksi vanhempien suhtautumiseen voi vaikuttaa myös lapsen nuori ikä. Tämä seikka korostuu pienten ryhmässä, sillä monet tulevat sinne ensimmäiseen päivähoitopaikkaansa.

”Vaihtelevasti”

”toisten on tavattoman vaikea irrottautua, että riippuu vähän siitä omasta persoonastaki”

”tuntuu tietysti haikeelta, jos kyseessä on tavattoman nuori tai pieni alottaja”

”varmaan se (vaikeus jättää lapsi hoitoon) sit pientenryhmässä korostuu -- tää on kumminkin se ensimmäinen paikka mihin monet tulee”

Työntekijät kertoivat, että se miten vanhempi on itse käsitellyt asian, vaikuttaa paljon päivähoitoon aloituksen sujumiseen. Joskus lapsi on pakko tuoda hoitoon taloudellisista syistä, vaikka vanhempi olisi vielä halunnut jäädä kotiin hoitamaan lasta. Joskus vaikeuksien taustalta voi myös löytyä vanhemman omia huonoja kokemuksia päivähoitosta.

"Joskus taustalla voi olla joku omasta menneisyydestä joku päiväkodisa tapahtunut ikävä tapahtuma tai muuta."

"varmaan osaan vaikuttaa myöskin se, et mikä se perheen tilanne on, että onko se vanhempi itse sinut sen asian kanssa, et hän on niin ku tuomassa lapsen hoitoon ja lähdössä töihin, vai onk siellä vähän niin ku tietyllä tavalla pakkotilanne takana"

"taloudelliset syyt saattaa painaa niin paljon, että vaikka vanhempi haluais jäädä kotiin vielä, niin siihen ei oo taloudellisesti mahdollisuuksia, jolloin se voi olla sit se päivähoidon alottaminen ja lapsesta irrottautuminen sille vanhemmalle viel tavallistakin haastavampaa"

"joutuu ehkä toimimaan pakon edessä toisin kuin haluaisi"

"vaikuttaa hirveen paljon, että miten se vanhempi on itse käsitellyt sen asian etukäteen"

Usein esikoislasten vanhemmat kaipaavat enemmän työntekijöiden tukea, sillä heille kaikki on uutta verrattuna niihin vanhempiin, joiden vanhempi lapsi on jo päiväkodissa. Lasten suhtautuminen päivähoidon aloitukseen vaihtelee myös hyvin paljon lapsen persoonan mukaan, mutta yleensä lapset tottuvat nopeasti päiväkotielämään.

*"siihen tietysti vaikuttaa, et onko ensimmäinen lapsi"**

"semmoset vanhemmat yleensä tarvii ehkä vähän vähemmän ja haluavat ehkä sitte itsekkin vähän vähemmän sitä kontaktia tänne päin, joilla on niit isompia sisaruksia jo olemassa"

"esikoisten vanhemmat - heille kaikki on niin uutta"

6.3 Lapsen sopeutumiseen vaikuttavat tekijät

Päivähoidon alkaessa usein lapselle kaksi vaikeinta kohtaa päivässä ovat yleensä lounas ja päiväunet. Usein näissä kohdissa lapsi alkaa itkeä vanhempiaan. Useilla lapsista on mukana päiväkodissa tuttu, unikaveri tai muu tuttu esine tai asia, joka muistuttaa kodista ja vanhemmista. Toisilla se voi olla myös esimerkiksi valokuva vanhemmista. Lapset ovat kuitenkin niin yksilöllisiä, että mikä toisella voi toimia, voi toisella vain haitata.

"kaks semmosta vaikeinta kohtaa päivässä opn melkein ruokailu, toimeidän lounas ja sitte nukkumaan päiväunille meno"

"lapsella saattaa olla jotain tuttia tai jotain unirepua tai unikaveria - et se saattaa joillaki helpottaa"

Alun tutustumisessa tärkeää on se, ettei vanhempi vietä päiväkodissa lapsen kanssa yli viikkoa pidempää, jotta lapsi oppii nopeammin siihen, että jää päiväkotiin ilman vanhempiaan. Päiväkodin päivärytmin omaksuminen helpottaa lapsen sopeutumista päiväkotiin, kun lapsi oppii ennakoimaan, mitä seuraavaksi tapahtuu ja että vanhemmat tulevat kyllä hakemaan hänet.

"yks on varmaan se, että ne vanhemmat ei tosissaan oo täällä sitä viikkoa pidempään. Ainakaan et ne ei totu siihen, et vanhemmat on päiväkodissa"

"se päivärytmin omaksuminen luo ehkä muutenki semmosta turvallisuutta, et tietää että hänet oikeesti haetaan täältä"

Vanhempien ja työntekijöiden välinen luottamus ja ilmapiiri vaikuttavat lapsen sopeutumiseen päivähoitoon. Tämä korostuu etenkin pienten lasten ryhmässä, sillä he eivät välttämättä vielä osaa puhua eivätkä ymmärrä vielä puheesta kovin paljon. Pienet lapset kommunikoivat ilmeiden ja eleiden välityksellä. Jos vanhempien ja työntekijöiden välillä vaihdetaan luottavaisia hymyjä ja katseita, myös lapsi alkaa nopeammin luottamaan päiväkodin hoitajiin.

"nimenomaan toi kielen, puheen puuttuminen"

"näin pienillä, vaik ei kaikki vielä tosiaan puhukaa, eikä sit ehkä ymmärräkään kaikkea, niin ne pelaa näitten ilmeitten ja eleitten varassa"

"siinä vaiheessa kun se vanhempi on luottavainen ja kaikki yhteistyö meidän ja vanhempien välillä toimii, niin silloin se lapsikin huomaa, et hei jos toi äiti luottaa ja se uskoo että tää on hyväksi niin sit se lapsi hirveen paljon nopeemmin uskoo ja luottaa myöski"

"jos vanhemman ja sit hoitohenkilökunnan kohtaaminen, et jos siellä vaihdetaan semmosii luottavaisia katseita ja hymyjä, niin se uskaltautuu se pieikin sitte luottamaan siihen et hänellä on ehkä täällä hyvä olla"

Pienryhmätoimintaa pidettiin hyvänä asiana etenkin pienten lasten ryhmässä. Heille tuttujen aikuisten merkitys on isompi kuin vanhemmille lapsille. Työtiimi kertoi haastattelussa, että heidän ryhmänsä lapset on jaettu kolmeen pienryhmään, jotka pysyvät koko vuoden samoina. Omahoitajuutta sanan varsinaisessa merkityksessä ei koettu yhtä toimivana ainakaan tässä ryhmässä. Vaikka periaatteessa keskustelut vanhempien kanssa menivät pienryhmittäin, niin kaikkien tehtävä on silti hoitaa ja olla perillä kaikkien lasten asioista.

"ollaan pienryhmissä pienten puolella, varmaankin koko vuosi samojen lasten kanssa, ja niiden kanssa pidetään ne keskustelutkin toki, mutta kaikki hoitaa kaikkia ja kaikki asiat kuuluu kuitenkin kaikille"

"pienryhmätoiminta on mun mielestä kyllä, siis ehdottomasti, toimii pienillä ja varmasti isoillakin"

Haastattelussa kerrottiin, että hyvät tilat, jotka mahdollistavat yhteistyön naapuriryhmien kanssa, helpottavat lasten tutustumista myös naapuriryhmän aikuisiin. Näin voidaan pienille turvata tuttu aikuinen myös sairastapauksissa. Työntekijöiden mielestä olisi ihanteellista, että aina voitaisiin käyttää samoja sijaisia, mutta aina se ei ole mahdollista. Täysin vieras sijainen on parempi ottaa isompien lasten ryhmään ja isojen lasten ryhmästä pienille jo vähän tuttu aikuinen tulisi pienten ryhmään sijaiseksi.

"se on yks merkittävä tekijä, että on ne tutu aikuiset. - Ihana jos sais sitte sijaisia käyttäessä olla niitä samoja"

"ihan jo nää meidän tilatki. Että pienet tutustuu jo aika äkkiä tohon naapuriryhmänsä aikuisiin"

6.4 Vanhempien ja henkilökunnan välinen suhde ja yhteistyön muodot

Vanhempien ja päiväkodin työntekijöiden välinen suhde korostuu pienen lapsen sopeutumisessa päiväkotiin, koska lapsen sopeutumista helpottaa luottamus työntekijöiden ja vanhempien välillä. Vanhemman ja työntekijän suhde alkaa siitä, kun lapsi on saanut virallisesti paikan päiväkodista ja lapsen tuleva omahoitaja ottaa vanhempiin yhteyttä ja sopii tutustumisajan.

"Se alkaa siitä, kun saadaan tuolta johtajalta paperi, et lapsi on tulossa ja sit me otetaan yhteyttä"
"Ollaan omahoitaja päätetty valmiiksi ja hän sit soittaa perheelle ja sovitaan tutustumisaikoja"
"perheestä riippuen - muutamana päivänä ne, ehkä max viikon ajan ne käy tutustumas tossa vanhemman kanssa"
"kun uus lapsi alottaa, ni silloin puhutaan näistä arjen käytännöistä ja näistä muista ja annetaan nippu papereita täytettäväksi"
"lapsi kotioiloissa-lomake, minkä vanhemmat täyttää ja tuo sitten meille, johon vanhemmat kertoo siinä, et just minkälaisia ajatuksia ja odotuksia ehkä heillä on, ja minkälainen juuri se heidän lapsensa on kotona, jolloin me saadaan paljon jo semmosta pientä tietoa mitä ei välttämättä tulis vaihdettua muuten"
"sen jälkeen ku lapsi on alottanu niin sitte kokoonnutaan saman pöydän ääreen aika nopeesti tekemään varhaiskasvatussuunnitelma"
"lapsesta saadaan tietoja meille päin ja me voidaan antaa sit jo vanhemmille tietoja et miten täällä, et minkälaisia juttuja täällä on"

Työntekijöiden ja vanhempien välinen yhteistyö näkyy selvimmillään päivittäisissä tuonti- ja hakutilanteissa, joissa vaihdetaan kuulumiset lapsen päivästä. Näiden keskustelujen lisäksi voidaan järjestää myös muita keskusteluja, mikäli vanhemmalla on esimerkiksi huolta lapsen sopeutumisesta päivähoitoon. Usein esikoislasten vanhemmat tarvitsevat enemmän tukea henkilökunnalta kun he, joilla on jo lapsi ennestään päivähoidossa.

"päivittäin tuonti- ja hakutilanteissa"
"mahdollistetaan näitten keskustelujen järjestämisiä"

Tiedon vaihto lapsesta on tärkeää, jotta sekä kotona että päiväkodissa osataan ottaa lapsen yksilölliset tarpeet huomioon. Heti päivähoidon alussa täytettävä Lapsi kotioiloissa -lomake antaa tärkeää tietoa lapsesta päiväkodin työntekijöille, sekä siitä, mitä vanhemmat ehkä päivähoidolta odottavat. Päivähoidon aloituksen jälkeen tehdään myös yhteistyössä lapsen varhaistakasvatussuunnitelma. Vanhempien kanssa käytävissä keskusteluissa työntekijät usein jo hahmottavat, ketkä vanhemmista tarvitsevat enemmän informaatiota ja tukea ja ketkä taas vähemmän. Vanhempainilloissa kerrotaan päiväkodin toiminnasta yleisesti ja kerrotaan käytännön asioita.

"lapsi kotioiloissa-lomake, minkä vanhemmat täyttää ja tuo sitten meille, johon vanhemmat kertoo siinä, et just minkälaisia ajatuksia ja odotuksia ehkä heillä on, ja minkälainen juuri se heidän lapsensa on kotona, jolloin me saadaan paljon jo semmosta pientä tietoa mitä ei välttämättä tulis vaihdettua muuten"
"keskustelujen pohjalta sit ku tehdään sitä varhaiskasvatussuunnitelmaa, niin

siellä sen jo vanhemmasta vaistoo tai tulee niin ku esille, että kenen vanhempi tarvii sen isomman informaation ja osa sanoo jo siellä et hänelle riittää jos päivä on ollu ok”

”sen jälkee ku lapsi on alottanu niin sitte kokoonnutaan saman pöydän ääreen aika nopeesti tekemään varhaiskasvatussuunnitelma”

”lapsesta saadaan tietoja meille päin ja me voidaan antaa sit jo vanhemmille tietoja et miten täällä, et minkälaisia juttuja täällä on”

”alkusyksystä on sit aina vanhempainilta - perusasiathan siellä käytiin läpi. Et mitä päiväkodissa tehdään, niin ku yleisesti ja miten toimitaan ihan näitden käytännön asioiden kanssa”

Työntekijät kokivat ensitapaamisen merkityksen vanhempien ja työntekijöiden välillä erittäin tärkeäksi. Ensitapaaminen luo jo pohjaa vanhempien ja työntekijöiden väliselle luottamussuhteelle. Työntekijän tehtävä on järjestää tilanteesta mahdollisimman luottamusta herättävä. Jos päivähoidon aloituksessa jokin menee pieleen, voi sillä olla kauas kantoisia seurauksia. Pienten ryhmästä usein alkaa useamman vuoden päiväkotitau. Jos vanhemmat eivät pysty luottamaan työntekijöihin ja päiväkotiin alussa, voi olla että luottamus jää kokonaan syntymättä.

”ensikontakti perheeseen - et siinä semmonen niin ku ystävällinen lähestyminen. Siitähän se kaikki sit alkaa”

”rakennetaan siihen semmonen hyvä ja luotettava perusta sille (luottamukselle), koska täältä alkaa kuitenkin monen vuoden hoitosuhde useammalla lapsella”

”jos sit se päivähoidon alottus jollain tavalla ontuu, niin se saattaa kantaa aika pitkälle sitten vielä eteenpäin. Että se luottamus ei ehkä sitten synny pahimmassa tapauksessa koskaan ja se yhteistyö on silloin vaikeempaa”

Työntekijöiden tulee olla herkkiä vanhempien tunteille. On heidän tehtävänsä tarjota vanhemmalle mahdollisuus keskustella, jos päivähoidon aloittaminen syystä tai toisesta on hankalaa vanhemmalle. Usein vanhemmat eivät itse tule pyytämään aikaa keskustelulle, mutta tarttuvat tilaisuuteen kun työntekijä sitä ehdottaa. Luottamuksen kannalta on parempi, että vanhempi pääsee purkaamaan tunteitaan ja ajatuksiaan yhdessä päiväkodin työntekijän kanssa, kuin että hän miettisi asioita yksin kotona. Vanhemmille on kuitenkin myös selvitettävä, mikä on realistista päivähoidossa ja mikä ei. Lapsia on useampi per hoitaja ja päivää ei voida suunnitella pelkästään yhden lapsen tarpeiden mukaan.

”kun nähdään, että on joku vanhempi, jolla se lapsen päivähoidon alottaminen tekee tiukkaa, -- järjestetään se mahdollisuus sille äidille tai isälle puhua, puhua ja purkaa niitä omia tunteja, että se ei oo sitte vaan kotona itseksensä sen asian kanssa”

”nähdään ja ollaan tietyllä tavalla kartalla siinä asiassa - ei se vanhempi yleensä itse sitä (keskusteluaikaa) tuu kysymään - kun sitä tarjotaan et haluisitko sä jutella, niin usein se vanhempi tarttuu siihen sit”

”kun saa niit tuntemuksii purettua, niin se jo paljon helpottaa sitä tilannetta”

”hyvä ottaa huomioon - se et vanhemmalle tulee selväks se, nää meidän reaalielämä. Et tääl ei oikeesti oo sitä yhtä hoitajaa yhtä lasta kohden”

Haastatteluista saamani tulokset eivät ole yleistettävissä, sillä otos oli hyvin pieni. Mielestäni aineisto kuitenkin palveli hyvin tämän tutkielman tarkoitusta ja tavoitteita, eli saada tietoa juuri näiden haastattelemini vanhempien ja työntekijöiden kokemuksista ja käsityksistä päivähoiton aloituksesta. Tulokset vastasivat hyvin aikaisemmin aiheesta tehtyjä tutkimuksia. Teemahaastattelu toimi menetelmänä hyvin ja toi haastateltavien omat ajatukset ja kokemukset kuuluviin. Aineiston analyysissä pyrin välttämään liikaa tulkintaa ja keskittymään vain niihin tosiasioihin, mitä haastateltavat olivat haastatteluissa sanoneet.

7.1 Tutkimusongelmat ja vastaukset

- 1) Millaisia kokemuksia, tunteita ja käsityksiä lasten vanhemmilla ja päiväkodin työntekijöillä on pienten lasten päivähoiton aloittamisesta?

Haastattelemani vanhemmilla oli kaikilla melko positiivinen kokemus päivähoiton aloittamisesta. Kaikki kertoivat sen sujuneen hyvin. Erilaisia tunteita lapsen päivähoiton aloitukseen liittyen oli sen mukaan, oliko kyse esikoislapsesta ja minkäikäinen lapsi oli kyseessä. Vanhempien omat kokemukset eivät haastateltavilla vanhemmilla juurikaan vaikuttaneet aloituksessa, sillä heillä ei ollut niitä. Haastatteluissa ainoastaan vanhemmilla, joiden toinen lapsi oli jo aloittanut päiväkodissa, oli ennakkokäsitys siitä, mitä päivähoito on. Tämä myös helpotti päivähoiton aloitusta. Haastattelemini vanhempien lapset olivat kaikki suhtautuneet päivähoiton aloitukseen innokkaasti.

Työntekijöiden mukaan vanhemmat suhtautuvat päivähoiton aloitukseen hyvin yksilöllisesti. Toisille vanhemmille on isompi asia jättää oma lapsi hoitoon kuin taas toisille. Työntekijöiden mukaan vanhemman suhtautumiseen vaikuttaa vanhemman persoona, se miten hän on käsitellyt asian ja mitkä asiat ovat johtaneet päätökseen viedä lapsi hoitoon. Mitä pienemmästä lapsesta on kyse, sitä vaikeampaa lapsen hoitoon vieminen yleensä on. Työntekijöiden mukaan lapset yleensä sopeutuvat päivähoitoon nopeasti.

- 2) Miten 0-3 -vuotiasta lasta voidaan tukea sopeutumisessa päiväkodin arkeen?

Vanhemmat kertoivat haastatteluissa monia asioita, jotka vaikuttavat pienten lasten päivähoitoon sopeutumiseen. Niitä olivat hyvä ja ammattitaitoinen henkilökunta, sopivat virikkeet ja puuhat päiväkodissa, lapsen persoona ja lapsen kielellisen kehityksen taso. Lisäksi vanhemmat kokivat, että päivärytmin yhteneväisyys kotona ja päiväkodissa on tärkeää. Suurin osa haastateltavista koki päiväkotiin tutustumisen hyödyllisenä. Vain yksi haastateltava ei ollut varma, oliko se ollut merkittävä tekijä oman lapsensa kohdalla. Hyvä tiedonkulku päiväkodin ja kodin välillä oli kaikille tärkeää. Erityisesti pienten lasten kohdalla toivottiin, että työntekijät eivät vaihtuisi ja omahoitajakäytäntö koettiin sopeutumista edistävänä

tekijänä. Tuttujen aikuisten lisäksi sopeutumista helpotti, jos lapsen sisarus oli ennestään samassa päiväkodissa.

Työntekijät kertoivat lapsen sopeutumiseen merkittävästi vaikuttaviksi tekijöiksi lapsen iän ja kielellisen kehityksen tason, vanhemman ja työntekijän välisen suhteen, pienryhmätoiminnan ja päivärytmin omaksumisen. Lapset reagoivat päivähoidon aloitukseen vaihtelevasti, mutta sopeutuvat yleensä nopeasti. Työntekijät kokivat tutustumisen päiväkotiin tärkeänä, jotta sekä lapsi että vanhemmat näkevät tilat ja henkilökunta tulee tutuksi. Vanhemman positiivinen suhtautuminen lapsen päivähoidon aloitukseen koettiin vaikuttavan positiivisesti myös lapsen päivähoitoon sopeutumiseen, sillä pieni lapsi tarkkailee paljon vanhempiensa ilmeitä ja eleitä. Kun lapsi oppii päiväkodin päivärytmin, hän oppii myös ennakoimaan päivän kulkua ja tietää, että vanhemmat tulevat hakemaan hänet.

3) Millaisia kokemuksia, käsityksiä ja tunteita päiväkodin työntekijöillä ja lasten vanhemmilla on kasvatuskumppanuuden aloittamisesta?

Vanhemmat kokivat yhteistyön päiväkodin työntekijöiden kanssa tärkeänä. Yhteistyön merkityksen koettiin korostuvan erityisesti mahdollisissa ongelmatilanteissa. Tärkeimpänä yhteistyönmuotona vanhemmat mainitsivat informaation kulun. Vanhemmat kokivat tärkeänä, että tieto lapsesta välittyy sekä päiväkodista kotiin että kodista päiväkotiin. Hyvä tiedonkulku oli erityisen tärkeää silloin, kun lapsi ei vielä osaa itse kertoa päivästänsä. Lisäksi vanhemmat toivoivat päiväkodin työntekijöiltä kasvatuskumppanuutta, tukea ja palautetta. Sain haastattelusta käsityksen, että vanhemmat kokivat tärkeänä hyvän yhteistyön kaikkien lapsen kanssa toimivien aikuisten kanssa, eivätkä pelkästään lapsen omahoitajan kanssa. Luottamus päiväkodin henkilökuntaan koettiin tärkeäksi, jotta vanhempi voi luottaa siihen, että päiväkodissa toimitaan ammattimaisesti ja että lapsi on siellä turvassa. Vanhemmat kertoivat, että suhde päiväkodin henkilökuntaan lähti muodostumaan heti ensi tapaamisesta lähtien.

Työntekijät kertoivat, että yhteistyö lasten vanhempien kanssa on pohja koko päivähoidolle. Varsinaisesti sanaa kasvatuskumppanuus ei tullut haastattelussa esille. Työntekijät kertoivat, että suhteen syntymiseen vanhemman ja työntekijän välille päivähoidon alussa eniten vaikuttivat vanhemman oma persoonallisuus ja se, miten vanhempi on itse käsitellyt lapsen päivähoidon aloittamista. Joskus vanhemmat joutuvat viemään lapsen päivähoitoon vaikka haluaisivat vielä hoitaa tätä kotona esimerkiksi perheen taloudellisen tilanteen takia. Työntekijät myös kertoivat joskus kohtaavansa vanhempia, jotka eivät ole saaneet lastaan juuri siihen päivähoitopaikkaan kuin he olisivat toivoneet. Tällöin työntekijä joutuu ensimmäisenä kohtaamaan vanhemman pettymyksen tilanteeseen. Usein esikoisten vanhemmat kaipaavat enemmän työntekijöiden tukea kuin ne vanhemmat, joiden toinen lapsi on jo ollut päiväkodissa. Kulttuurilliset tekijät eivät olleet suuressa roolissa yhteistyön kannalta. Työntekijät kertoivat, että heidän päiväkodissaan ei ole kovinkaan paljon

monikulttuurisuutta. He olivat myös sitä mieltä, että työntekijän on sopeuduttava eri kulttuureista tulevien vanhempien tapoihin, eikä vanhempien päiväkodin tapoihin.

7.2 Yhteenveto haastatteluista

Vanhempien ja työntekijöiden haastatteluista nousi esille monia eri teemoja, mutta myös samoja. Alla olevaan Haastatteluja yhdistävät teemat -taulukkoon olen koonnut yhteenvedon vanhempien ja työntekijöiden haastatteluissa löytyneistä yhteisistä teemoista.

Taulukko 1. Haastatteluja yhdistävät teemat.

Teema	Vanhempien haastattelu	Työntekijöiden haastattelu
Vanhempien tunteet päivähoidon alussa	<ul style="list-style-type: none"> Alussa jännitti, varsinkin jos kyseessä esikoinen. Melko luottavaisin mielin. Kun vanhemmat huomasivat, että lapsi pärjäsikin hyvin, luottamus kasvoi. 	<ul style="list-style-type: none"> Enemmän tuen tarvetta jos kyseessä esikoinen Vanhemman oma persoona vaikuttaa Lapsen ikä Hoitoon viemisen syyt Miten vanhempi on käsitellyt asian
Vanhempien suhtautuminen päivähoidon aloitukseen	<ul style="list-style-type: none"> Ei omia kokemuksia tai ei muista, ei kokemuksia tutuilta. Luottavaisin mielin. Onko lapsi jo valmis menemään päiväkotiin? 	<ul style="list-style-type: none"> Vanhemmat omat kokemukset Vaihtelevasti Vanhemman oma persoona Lapsen ikä Hoitoon viemisen syyt Miten vanhempi on käsitellyt asian
Lapsen sopeutumiseen vaikuttavat tekijät	<ul style="list-style-type: none"> Hyvä henkilökunta Sopivat virikkeet ja puuhat Tutustuminen päiväkotiin Päivärytmin omaksuminen Tutti, uniriepu, unilelu ym. Lapsen kielellinen kehitystaso Onko sisaruksia samassa päiväkodissa Omahoitajuus Lapsen persoona 	<ul style="list-style-type: none"> Tutut aikuiset Pienryhmätoiminta Tutustuminen päiväkotiin Päivärytmin omaksuminen Tutti, uniriepu, unilelu ym. Lapsen kielellinen kehitystaso Vanhemman ja työntekijän suhde (luottamus) Yleensä sopeutuvat nopeasti
Vanhempien ja työntekijöiden suhde ja yhteistyön muodot	<ul style="list-style-type: none"> Erittäin tärkeä Luottamus Tiedonkulku Päivittäiset kuulumiset, vienti- ja hakutilanteet 	<ul style="list-style-type: none"> Luottamuksen synty - ensikohtaamisen tärkeys Tiedonkulku Päivittäiset kuulumiset, vienti- ja hakutilanteet

	<ul style="list-style-type: none"> • Korostuu ongelmatilanteissa • Kannustava palaute, pienet kasvatusvinkit 	<ul style="list-style-type: none"> • Työntekijän vastuu olla sensitiivinen ja esim. tarjota keskusteluapua • Vaikuttaa lapsen sopeutumiseen • Persoonallisuudet • Keskustelut, vanhempainillat • Lomakkeet
--	--	---

Yhteisiä teemoja joita löysin, oli yhteensä neljä. Niitä olivat vanhempien tunteet päivähoiton aloituksessa, vanhempien suhtautuminen päivähoiton aloitukseen, lapsen sopeutumiseen vaikuttavat tekijät, vanhempien ja työntekijöiden suhde ja yhteistyön muodot. Teemoista löytyi sekä samoja, että erilaisia asioita.

Vanhempien tunteet päivähoiton aloituksessa teemassa työntekijät mielestäni kuvasivat hyvin niitä seikkoja, jotka voivat vaikuttaa vanhemman erilaisiin tunteisiin lapsen päivähoiton alkaessa. Haastattelemani vanhempien tunteet päivähoiton aloituksessa olivat olleet taustoista riippuen hieman jännittyneitä, luottavaisia tai neutraaleja. Osalle päivähoiton aloitus ei herättänyt juuri mitään tunteita. Kaikki tuntuivat käsitelleen asiaa kuitenkin ennen päivähoitoon viemistä. Luotto päiväkodin henkilökuntaan, lapsen innokkuus hoitoon menemisessä ja lapsen persoonallisuuden piirteet (rohkeus) antoivat vanhemmille syyn tuntea, että päivähoito tulee varmasti sujumaan ihan hyvin.

Vanhempien suhtautuminen päivähoiton aloitukseen oli melko samankaltainen teema kuin vanhempien tunteet päivähoiton aloituksessa. Halusin silti eritellä ne omiksi teemoikseen, sillä vanhempien haastatteluissa suhtautumisessa ja tunteissa oli helposti eriteltäviä kohtia. Vanhempien suhtautumiseen päivähoiton aloitukseen vaikuttivat samat tekijät kuin erilaisiin tunteisiin. Suhtautumisestaan päivähoiton aloittamiseen esikoisten vanhemmat kertoivat, että heillä ei ollut juuri ennakkokäsityksiä päivähoitosta, sillä omasta päivähoitosta oli jo niin pitkä aika eikä tuttavapiirissä ollut juuri samanikäisten lasten vanhempia tai vanhempi ei ollut koskaan ollut itse päiväkodissa hoidossa. Niillä vanhemmilla, joilla oli jo vanhempi lapsi aloittanut päivähoitossa, oli käsitys päivähoitosta ja sen aloittamisesta vanhemman lapsen kautta. Heistä toinen oli pitänyt erittäin positiivisena, että hänen nuorempi lapsensa saa aloittaa pienemmässä ryhmässä kuin missä esikoinen oli aloittanut. Lisäksi näille vanhemmille päiväkodin henkilökunta oli jo ennestään tuttu, ja toisen lapsen päivähoiton aloitus toi helpotusta perheen elämään, kun molemmat lapset olivat hoidossa samassa paikassa.

Lapsen sopeutumiseen vaikuttavia tekijöitä mitä sekä haastatellut lasten vanhemmat, että työntekijät mainitsivat, olivat lapsen ikä ja kielellisen kehityksen taso, päiväkodin päivärhythmin omaksuminen, erilaiset lapselle turvaa tuovat lelut tai esineet ja tutit, päiväkotiin tutustuminen, luottamus henkilökunnan ja vanhempien välillä sekä pienet

ryhmäkoot ja tutut aikuiset. Näiden lisäksi vanhemmat mainitsivat myös sopivat virikkeet ja puuhat päiväkodissa, sisarukset samassa päiväkodissa ja lapsen oman persoonan. Myös omahoitajuus koettiin tärkeänä lapsen sopeutumisen kannalta. Omahoitaja koettiin ns. ”turvatekijänä” lapselle, kun yksi hoitajista ottaa hänet enemmän omakseen kuin muut. Työntekijät taas mainitsivat lisäksi pienryhmätoiminnan ja sen, että yleensä lapset sopeutuvat päiväkotiin melko nopeasti.

Keskinen ja Virjonen (2004: 132) kertovat kirjassaan *Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoidossa*, että päivähoidon aloitus on lapselle suuri haaste, sillä monien uusien, vieraiden ihmisten verkosto uudessa ympäristössä on maailma, josta lapsella ei ole vielä aikaisempia kokemuksia tai muistikuvia. Lisäksi päivähoidon aloittamiseen liittyy ero vanhemmista ja tutusta ympäristöstä, mikä aiheuttaa stressiä pienelle lapselle. Turvallisesti vanhempaansa kiintynyt lapsi yleensä reagoi eron aiheuttamaan tilanteeseen protestoimalla selkeästi päiväkotiin vienti- ja hakutilanteissa. Päivähoidon alkaessa tulisikin varata riittävästi aikaa päiväkotiin tutustumiseen. (Keskinen, Virjonen 2004: 132.) Tutustuminen mahdollistaa lapselle kevyen laskun päiväkodin maailmaan ja siellä olevat aikuiset ja uusi ympäristö tulevat tutuksi. Haastatteluissa kävi ilmi, että tutustuminen koettiin tärkeänä paitsi lapsen, myös vanhemman näkökulmasta. Tutustumisen aikana myös vanhemmalle syntyy selkeämpi käsitys siitä, minne on lapsensa viemässä hoitoon.

Tutustuin Tuija Kouhian opinnäytetyöhön ”Kasvatuskumppanuus päivähoidon aloituskeskusteluissa”, sillä aihe oli hyvin lähellä omaani. Myös sen tuloksista selvisi, että vanhemmat pitivät tutustumista tärkeinä sekä lapselle että vanhemmille. Kouhian haastattelemat vanhemmat kokivat, että heidät otettiin päiväkodissa hyvin vastaan, ja että kasvattajat olivat aidosti kiinnostuneita heidän lapsestaan. Kasvattajien vuorovaikutustaitoja pidettiin yleisesti hyvinä. Tärkeänä asiana pidettiin päiväkotiin tutustumista lapsen ehdoilla. (Kouhia 2010: 33-45.)

Kun lapsi saa opetella pikku hiljaa päiväkodissa syömistä, nukkumista, ulkoilemista ja erotilanteita, hän alkaa ennakoida niitä mielessään. Ennakointi lisää lapsen hallinnan ja turvallisuuden tunnetta sekä vähentää kaoottisia kokemuksia. Myös vanhempien ja päiväkodin työntekijöiden keskinäinen tiedonvälitys lapsen arjesta vaikuttavat samoin. (Keskinen, Virjonen 2004: 133.) Työntekijät kertoivat, että mitä pienemmästä lapsesta on kyse, sitä tärkeämmäksi lapselle muodostuu se, että hän oppii päiväkodin arkirutiinit. Kun lapsi oppii ennakoimaan, että ruokailun jälkeen mennään nukkumaan, nukkumisen jälkeen mennään ulos ja sitten vanhempi tulee, alkaa lapsi nopeammin rauhoittumaan päiväkodissa ja oppii luottamaan siihen, että vanhemmat tulevat vielä hakemaan hänet kotiin. Pieni lapsi, joka ei vielä puhu, ei ymmärrä, vaikka hänelle kerrotaisiin, että ensin tapahtuu näin ja sitten vanhemmat tulevat. Lapsi oppii kokemusten kautta. Myös vanhempien haastatteluissa

päivärytmi tuli esille lapsen sopeutumiseen vaikuttavana tekijänä. Vanhempi näki sopeutumista helpottavana asiana sitä, että päivärytmi kotona ja päiväkodissa olisi mahdollisimman yhteneväinen. Se varmasti helpottaa lapselle toiminnan ennakoinnista päiväkodissa. Samasta asiasta kertovat myös Keskinen ja Virjonen (2004: 134): *”Yhteisen rytmin löytyminen ja toistuvuus mahdollistuvat, kun päivähoidossa ja kotona tapahtuu samoja asioita suunnilleen samalla tavalla joka päivä.”*.

Pienen lapsen vuorovaikutussuhteiden kannalta olennaista ovat niiden pysyvyys ja jatkuvuus. Päivähoidossa hoitajien ja ympärillä olevien lasten olisi hyvä pysyä samoina. (Keskinen, Virjonen 2004: 133.) Tekemissäni haastatteluissa monet vanhemmat toivoivat päiväkodilta, että henkilökunta vaihtuisi mahdollisimman vähän. Päivähoidon aloituksessa omahoitajuudesta koettiin olevan hyötyä, kun joku aikuisista ”ottaa lapsen omakseen”. Myös työntekijät kokivat tuttujen aikuisten olevan tärkeitä pienille lapsille, ja toivoivat, että voisivat sairastapauksissa käyttää lapsille tuttuja sijaisia.

Vanhempien ja päiväkodin työntekijöiden välinen vuorovaikutussuhde on merkityksellinen lapsen kehityksen kannalta. Tämä vuorovaikutus yhdistää lapsen erilaisia kasvuympäristöjä, kotia ja päiväkotia ja edesauttaa näin ehyen kasvu ympäristön muodostumista lapselle. (Karila ym. 2006: 91.) Vanhemmat pitivät suhdetta työntekijöihin erittäin tärkeänä asiana. Luottamuksellisen suhteen syntymisen koettiin vaikuttavan siihen, että vanhempi uskaltaa jättää lapsensa päiväkotiin hoitoon. Luottamus lähti syntymään keskusteluista työntekijän ja vanhemman välillä. Työntekijät painottivat luottamuksen syntymisessä erityisesti ensikohtaamisen tärkeyttä. Luottamus vanhemman ja työntekijän välillä vaikuttaa myös lapsen sopeutumiseen päiväkotiin. Työntekijän vastuulla on suhteen syntyminen ja sen laatu. Työntekijän velvollisuus on tarjota vanhemmalle keskusteluaikoja, jos hänestä näyttää, että vanhempi voisi kaivata sellaista. Työntekijät kertoivat, että persoonallisuuksilla on merkitystä siihen, miksi joidenkin vanhempien kanssa on heti helpompi saada hyvä suhde syntymään kun taas toisten kanssa.

Vanhemmat ja työntekijät näkivät tärkeimpänä yhteistyömuotona päiväkodin kanssa tiedonkulun lapsesta. Hyvä informaatio synnyttää luottamusta ja auttaa henkilökuntaa ottamaan lapsen huomioon yksilöllisemmin. Sekä vanhemmat että henkilökunta pitivät keskustelua lapsen vienti- ja hakutilanteissa tärkeänä yhteistyömuotona. Vanhempien haastatteluissa tuli esiin, että yhteistyön merkitys korostuu erityisesti ongelmatilanteissa. Vanhemmat myös toivoivat työntekijöiltä kannustavaa ja rakentavaa palautetta sekä pieniä arjen kasvatusvinkkejä. Työntekijät mainitsivat yhteistyöksi myös kasvatuskeskustelut vanhempien kanssa, vanhempainillat sekä erilaiset vanhempien täytettävät lomakkeet.

Aila Tiilikka (2005) on tehnyt väitöskirjansa aiheesta ”Äitien kasvatuskäsityksiksi ja arviointeja hyvästä päiväkotikasvatuksesta”. Tiilikan mukaan vanhempien osallisuus lapsen päivähoitoprosessin suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa on edellytys hyvälle päiväkotikasvatukselle ja sen kehittämiseksi. Väitöskirjan tutkimusten mukaan äitien kasvatuskäsitykset painottivat lapsen yksilöllisyyttä, tunne-elämän ja itsetunnon kehityksen tärkeyttä sekä lapsen aktiivista subjektiivisuutta. Äideillä oli pääosin positiivinen mielikuva päiväkodin työntekijöiden mahdollisuuksista tukea näitä kehityksen osa-alueita. (Tiilikka 2005: 4-5.)

Marjatta Kekkosen väitöskirjassa pohditaan, synnyttääkö kasvatuskumppanuus jännitteisen suhteen varhaiskasvatuksen ammattilaisten ja kasvatusresursseiltaan ja -asiantuntemukseltaan erilaisten vanhempien ja perheiden välille. *”Kasvattajien tietoisuus lasten, vanhempien ja perheiden tasavertaisuuden vaalimisesta, kumppanuusperusteisen kasvatusyhteistyön vaiheittaisesta, prosessimaisesta rakentamisesta sekä suhteita luovan kommunikaation merkityksestä luovat edellytykset toimiville kumppanuuskäytännöille varhaiskasvatukseen osallistuvien pienten lasten perheiden kanssa.”*, väitöskirjassa kuitenkin todetaan. (Kekkonen 2012: 7-9.) Omissa haastatteluissani ei tullut esille sanaa kasvatuskumppanuus, vaan kaikki puhuivat yhteistyöstä. Kuitenkin esimerkiksi työntekijöiden haastattelussa mielestäni tuli esille nimenomaan tasavertainen kumppanuus lasten vanhempien kanssa. Yhteistyö nähtiin pohjana koko päivähoidolle ja vanhemmat nähtiin oman lapsensa asiantuntijoina. Vanhemmat pyrittiin kohtaamaan yksilöllisesti ja järjestämään aikaa yhteisille keskusteluille heidän tarpeidensa mukaisesti.

8 Eettisyys

Tässä viimeisessä kappaleessa pohdin opinnäytetyöni toteutusta eettisistä näkökulmista. Pohdin tutkimuksen tekemiseen liittyviä eettisiä kysymyksiä, kuten lasten tutkimusta ja hyvien tieteellisten käytäntöjen noudattamista. Lisäksi pohdin tuloksiani ja niihin liittyviä eettisiä ongelmia.

8.1 Lapsiin liittyvät tutkimukset

Lapsia tutkiessa tulee ottaa huomioon, että tutkimuksen ei tulisi häiritä liiaksi heidän arkeaan päiväkodissa. Tämän takia haastattelin vain työntekijöitä ja lasten vanhempia. Alle kolmevuotiaat lapset ovat myös liian pieniä ymmärtämään, että he osallistuvat tutkimukseen. YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus takaa lapsille

- oikeuden tulla kuulluksi ja huomioon otetuksi kaikissa itseään koskivissa asioissa (12 artikla)

- oikeuden vapaasti ilmaista mielipiteensä, joka oikeutena kattaa vapauden hakea, vastaanottaa ja levittää kaikenlaisia tietoja ja ajatuksia (13 artikla) sekä
- oikeuden yksityisyyteen ilman mielivaltaista siihen puuttumista kenenkään muun taholta (16 artikla) (Hujala ym., 1999: 27.)

Opinnäytetyöni aihe päivähoiton aloittamisesta ja vanhempien ja päiväkodin työntekijöiden välisestä kasvatuskumppanuudesta on eettisesti hyvin perusteltu ja tärkeä. Päivähoiton aloittamista ei ole tutkittu kovin paljon. Pieni lapsi tarvitsee vielä aikuisen tukea siirtyessään kotihoidosta päivähoitoon. Aihe on hyvin ajankohtainen tutkimuskohteenani olevassa päiväkotiryhmässä. Aiheesta tiedon kerääminen ja keskustelun herättäminen työntekijöiden ja vanhempienkin keskuudessa on mielestäni lasten eduksi.

8.2 Tutkielman toteutus

Aineistonkeruumenetelmäksi valitsin teemahaastattelun, sillä se antaa haastateltaville mahdollisuuden kertoa vapaasti omista käsityksistään ja tunteistaan, joita pyrin selvittämään. Avoimet kysymykset jättivät tilaa haastateltavien omalle kerronnalle. Keskustelin eri haastateltavien kanssa eri teemoista hieman eri laajuisesti sen mukaan, mitä he itse lähtivät haastattelussa kustakin teemasta kertomaan. Säilytin oman näkökulmani opinnäytetyötä tehdessä mahdollisimman neutraalina, jotta tutkimuksen tulokset eivät vääristy omien mielipiteideni takia. Esimerkiksi haastattelujen kysymysten asetteluun kiinnitin erityistä huomiota. Kysymysten ei tulisi olla johdattelevia, vaan niiden tulee olla avoimia, jotta haastateltavien omat mielipiteet tulevat esiin. Kysymysten asettelu teemahaastatteluihin olikin mielestäni tämän tutkielman haastavimpia kohtia. Myös haastatteluja litteroidessa minun oli oltava tarkkana, että litteroin tekstin sellaisena kuin haastateltavat ovat sen sanoneet. En voinut muuttaa tekstiä, koska haastattelun sisältö olisi muuttunut samalla.

Aineiston analysoimisessa käytin teemoittelua. Teemoittelu oli suhteellisen helppo tapa lähteä purkamaan haastatteluista saamaani aineistoa. Jokaisessa haastattelussa käytiin läpi samat teemat, mutta analysoidessa niistä löytyi myös uusia teemoja. Tarkastelin aineistoa mahdollisimman puolueettomasti ja raportoin aineistosta saamani tulokset mahdollisimman totuudenmukaisesti. Mielestäni tämä onnistui hyvin.

8.3 Tulokset

Raportoidessa teemoittelun tuloksia käytin lainauksia, jotka mielestäni parhaiten kuvasivat kutakin teemaa. Koska suorat lainaukset eivät saa olla sellaisia, että ne paljastavat haastateltavan henkilöllisyyden, muokkasin tulosten esittelyssä käyttämiäni lainauksia niin, että poistin niistä mahdolliset henkilöiden nimet. Lisäksi muuten muresanoja yleiskielellisempiin muotoihin, jottei niistä tunnistettaisi ketään. Pidin kuitenkin tarkasti

huolen siitä, että sisällön merkitys ei päässyt muuttumaan. Koska aineistoni oli suhteellisen suppea, eivät tulokset ole mitenkään yleistettävissä. Mielestäni tulokset kuitenkin vastasivat tämän tutkielman tutkimuskysymyksiin hyvin. Tulosten esittelyssä pyrin kirjoittamaan vain niistä tosiasioista, joita haastatteluissa tuli esille ja jättää oman tulkintani pohdinta -osioon.

Haastatteluissani ei tullut kertaakaan esille sanaa kumppanus tai kasvatuskumppanuus vaikka se on yksi työni keskeisimpiä käsitteitä. Karila (2006: 91) kirjoittaa, että vanhempien ja kasvatuksen ammattilaisten välinen kumppanuus tarkoittaa vanhempien ja työntekijöiden tasavertaisuutta ja se pohjaa ajatukselle, että sekä vanhemmilla että ammatti-ihmisillä on olennaista tietoa lapsesta. Kumppanuus perustuu molemminpuoliseen kunnioitukseen ja yhteisiin tavoitteisiin lapsen kasvatuksessa. (Karila 2006: 91.) Haastatteluissa en käyttänyt kysymyksen asettelussa sanaa kasvatuskumppanuus, sillä koin, että se olisi ollut liian johdattelevaa ja vanhemmille se olisi saattanut olla terminä hankala. Vanhempien ja päiväkodin työntekijöiden välisestä vuorovaikutuksesta käytin teemahaastattelussa termiä yhteistyö.

Vanhempien ja päiväkodin henkilökunnan välisestä vuorovaikutuksesta on käytetty erilaisia käsitteitä, kuten yhteistyö, tukeminen ja viimeisimpänä kumppanuus. Eri käsitteiden käytön taustalla on ollut kulloinkin vallalla ollut käsitys kodin tai perheen tai julkisten instituutioiden kasvatusyhteistyön luonteesta sekä eri osapuolten asemasta ja vallasta. Pitkään päiväkodit olivat asiantuntijoiden ”omaa reviiriä” ja vanhempien asema oli vähäisempi. 1980-luvulla painotettiin vanhempien mukana oloa, mutta ammattilaisten tietotaidon katsottiin olevan merkittävämmässä asemassa lapsen kehityksen ja kasvatuksen kannalta. Samaan aikaan kuitenkin vanhemmat alkoivat vaatia enemmän sanan valtaa kasvatuksellissa päätöksissä. Esimerkiksi päivähoitolaissa on puhuttu yhteistyöstä vanhemmuuden tukemisen näkökulmasta ja painotettu ammattilaisten keskeistä roolia yhteistyössä. Tämä on asettanut vanhemmat yhteistyössä osaamattoman ja tietämättömän asemaan. Nykyisin puhutaan kasvatuskumppanuudesta, joka pohjaa tasavertaiseen asemaan kasvatuksen ammattilaisten ja lasten vanhempien välillä. Kumppanuudessa vanhemmat ja työntekijät ovat kumppaneita yhteisen intressin eli lapsen kasvun ja oppimisen kannalta. Kumppanuus ajattelussa vanhemmat ovat muuttuneet passiivisista tuettavista aktiivisiksi palveluiden käyttäjiksi. Kumppanuusajattelu pohjaa sille, että sekä vanhemmilla että ammatti-ihmisillä on olennaista tietoa lapsesta ja heillä on yhteisiä tavoitteita lapsen kasvatuksessa. (Karila ym. 2006: 92-93.)

Haastatteluissa mielestäni näkyi lasten vanhempien ja työntekijöiden asenne yhteistyöstä tasavertaisena kumppanuutena. Tiedon jakaminen päiväkodista kotiin ja kodista päiväkotiin nähtiin yhtä tärkeinä. Vaikka työntekijät puhuivat vanhempien tukemisesta, mielestäni he näkivät vanhemmat myös oman lapsensa asiantuntijoina ja tasavertaisina kumppaneina.

Vanhemmat näkivät työntekijät ammattilaisina, joiden kanssa yhdessä he tekevät yhteistyötä lapsen parhaaksi.

Jäin itse jälkeensä miettimään, olisiko minun sittenkin pitänyt puhua yhteistyön sijasta kasvatuskumppanuudesta. En tiedä, olisiko se tuonut vielä jotain lisää keskusteluun päiväkodin työntekijöiden kanssa. Toisaalta vanhemmille kasvatuskumppanuus -termi olisi saattanut olla haastava ja sitä olisi pitänyt avata heille toisin kuin yhteistyötä. Teemahaastattelu oli kuitenkin siitä hyvä, että haastateltavat saivat vapaasti kertoa ajatuksistaan.

8.4 Yksityisyyden suoja

Tutkimuksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota tutkimuksen kohteiden yksityisyyden suojan säilyttämiseen. Käsittelin kaiken tutkimusprosessin aikana saamani aineiston ehdottoman luottamuksellisesti, eikä niitä päässyt näkemään kukaan muu kuin minä. *”Tietosuojasta huolehtiminen on tieteellisen tutkimuksen menestymisen edellytys, sillä se rakentaa tutkittavien luottamusta. Koko tietojen elinkaaren mittainen henkilötietojen käsittelyn suunnittelu on tärkeää tutkimuksen onnistumisen kannalta.”*, todetaan rekisteritutkimuksen tietosuojasta oppaassa Hyvä tietää 5/2008. Tutkimuksen missään vaiheessa kenenkään tutkimukseen osallistuneen työntekijän, vanhemman tai lapsen henkilöllisyys ei tullut julkisesti esille, sillä se ei ollut välttämätöntä tutkimuksen tavoitteiden toteutumisen kannalta. Rekisteritutkimuksen tietosujoaoppaassa (Hyvä tietää 5/2008) todetaankin, että: *”Suomen perustuslaissa (731/1999) 6 taatun yksityiselämän suojan turvaamiseksi tutkimus on tehtävä ilman henkilötietoja aina, kun se on tutkimuksen toteuttamisen kannalta mahdollista.”*. Päiväkodista, jonka kanssa yhteistyössä opinnäytetyö toteutettiin käytän tässä raportissa vain nimitystä päiväkotitoiminta tai yhteistyöpäiväkotitoiminta.

8.5 Tiedonhankinta ja tekijänoikeudet

Tiedonhankinta oli olennaisessa osassa tutkimuksen onnistumisen kannalta. Väärä tai vain yhdestä näkökulmasta oleva tieto vääristää tutkimusta. Hyvän tiedonhaun kannalta olennaista oli varmistua käytettävien lähteiden luotavuudesta. Suhtauduin lähteisiin kriittisesti ja pyrin käyttämään mahdollisimman monen eri lähteen vuoropuhelua. Tiedon luotettavuutta arvioidessa otin huomioon luotettavuuden, kirjoittajan asiantuntemuksen, puolueettomuuden, ajantasaisuuden ja kattavuuden. (Kompassi 2006.) Tavoitteenani oli, että lähteeni olisivat kaikki vähintään 2000-luvulta. Päälähteeni ovat kaikki painetuista kirjoista, joiden kirjoittaja on oman alansa asiantuntija. Internetlähteiden käytössä oli oltava erityisen kriittinen. Jos minulle olisi jäänyt aikaa, olisin käyttänyt eri lähteitä ehkä vielä runsaammin.

Opinnäytetyötä tehdessä olin huolellinen tekstien tekijänoikeuksista. Tein selkeät lähdeviittaukset, jotta omat mielipiteideni on erottuivat muiden kirjoittajien kirjoituksista. Käytin suoria lainauksia vain silloin, kun asia on jostain syystä tärkeä ilmaista tietyssä muodossa tai omien päätelmieni tueksi. Lähdeviitemerkintöjen tekeminen oli välillä haastavaa juuri lähteideni monipuolisuuden takia. Käytin tässä työssä sekä tietokirjoja, internet-lähteitä että artikkeleita. Haastattelujen tuloksia kertoessa havainnollistin tuloksia lainauksilla haastatteluista. Niihin ei tullut viittauksia tietosuojasyistä.

9 Pohdinta

Tässä viimeisessä kappaleessa pohdin vielä työni tulosten hyödyntämistä ja mahdollisia jatkotutkimushaasteita, omaa oppimistani prosessin aikana sekä lopussa esittelen hieman yhteiskunnallista keskustelua aiheesta.

9.1 Tulosten hyödyntäminen ja jatkotutkimushaasteet

Tämän tutkielman tuloksia tullaan toivottavasti hyödyntämään yhteistyöpäiväkodissa. Uskon, että opinnäytetyöni on herättänyt työntekijöiden kesken ammattillista keskustelua aiheesta jo ennen valmistumistaan. Jatkossa näitä tuloksia voisi hyödyntää esimerkiksi kokoamalla vanhemmille oppaan pienen lapsen päivähoiton aloittamisesta ja päivähoidosta ylipäätään. Sen voisi antaa vanhemmille ensimmäisellä tutustumiskerralla päiväkodissa tai jo ennen sitä esimerkiksi neuvolassa, kun päivähoiton aloitus alkaa tulla perheessä ajankohtaiseksi. Varsinkin monet esikoisten vanhemmat tuntuvat olevan melko tyhjän päällä lapsen aloittaessa päivähoiton, joten opas voisi tulla tarpeeseen.

Jatkossa tätä tutkimusta voisi kehittää eteenpäin haastatteleamalla isompaa otosta vanhemmista, myös monesta eri päiväkodista, jotta voitaisiin saada yleistettävissä oleva tulos siitä, mitä asioita vanhemmat pitävät tärkeänä päivähoiton aloituksessa. Sitä kautta työntekijät ympäri Suomen saisivat hyvää tietoa. Teemahaastatteluna tällaisen kartoituksen tekeminen voisi kuitenkin olla turhan paljon aikaa vievää, joten tällainen isompi tutkimus voitaisiin toteuttaa helpommin esimerkiksi kyselylomakkeen avulla.

Tulevaisuuden haasteena kasvatuskumppanuuden kehittämisessä Kekkonen (2012) näkee sen, millä tavalla perheiden erilaiset arvot, asenteet, huolet, kysymykset ja tuentarpeet liittyen lasten kasvatukseen, hoitoon ja oppimiseen otetaan huomioon ja tulkitaan varhaiskasvatuspalveluissa. Kekkosen mukaan ne voidaan tulkita esimerkiksi perheen osaamattomuudeksi tai heikkoudeksi tai vanhemman omaa lastaan ja tämän hyvää lapsuutta koskevan asiantuntemuksen vahvistamisen avoimiksi yhteistyöaloitteiksi varhaiskasvatuksen ammattilaisten kanssa. (Kekkonen 2012: 7-9.)

9.2 Omat oppimistavoitteeni

Henkilökohtainen tavoitteeni tälle opinnäytetyölle oli saada hyvät valmiudet toimia tulevaisuudessa lastentarhaopettajan tehtävissä. Opinnäytetyön tekeminen on valmistanut minua tulevaan työhöni. Tämän tutkielmaa tehdessä olen saanut paljon tietoa, joka auttaa rakentamaan toimivaa kasvatuskumppanuutta lasten vanhempien kanssa sekä tukemaan perhettä päivähoidon alkaessa. Opinnäytetyötä tehdessä sain sekä teorian tietoa, että pääsin kuulemaan lasten vanhempien ja päiväkodin henkilökunnan käsityksiä ja ajatuksia pienten lasten päivähoidon aloittamisesta ja kasvatuskumppanuudesta työntekijöiden ja vanhempien välillä. Opinnäytetyö antoi minulle monipuolisen näkökulman aiheeseen.

Valmistuttuani saan sosionomin papereiden lisäksi lastentarhaopettajan pätevyyden ja aionkin luultavasti hakea lastentarhaopettajan tehtäviin. Opinnäytetyötä tehdessäni sain paljon tietoa pienten lasten kasvusta ja kehityksestä, mikä on lisännyt ammatillisuuttani lastentarhaopettajana. Päiväkodin toiminnan suunnittelussa on otettava huomioon lasten ikä ja kehitystaso. Opinnäytetyötä tehdessä sain myös kokemusta lasten vanhempien toiveiden kuuntelemisesta ja siitä, mitä odotuksia heillä voi olla päiväkodin henkilökunnalle, vaikka toiminkin vielä opiskelijan roolissa. Tulevassa työssäni lastentarhaopettajana minulla on ammattilaisena vastuu onnistuneesta vuorovaikutussuhteesta paitsi lapseen, myös vanhempiin. Varsinkin lapsen aloittaessa päivähoidossa ensimmäistä kertaa on tärkeää huomioida perhe kokonaisuutena. Kuunteleminen ja herkkyys ovat tärkeitä taitoja, joita tässä työssä ei voi korostaa tarpeeksi. Sekä vanhemmat että lapset ovat yksilöitä ja heillä kaikilla on yksilölliset tarpeensa. Heidän taustansa ja arvomaailmansa vaikuttavat siihen, millaisia käsityksiä ja ajatuksia heillä on yhteistyöstä päiväkodin kanssa. Hyvä tiedottaminen nousi tärkeäksi asiaksi kaikkien haastateltavien vanhempien kohdalla, enkä usko että he olivat siinä poikkeustapauksia. Työntekijöiden haastattelu antoi näkökulmaa siihen, mitä kaikkea tuleva työni lastentarhaopettajana voi pitää sisällään. Päiväkodin työntekijöiden ja lasten vanhempien välinen yhteistyö on erittäin tärkeää, se on pohja koko onnistuneelle päivähoidolle.

Opinnäytetyötä tehdessäni opin myös tutkielman tekemisen prosessista. Opinnäytetyö on ollut tähän mennessä isoin tekemäni tutkielma. Eri vaiheissa onnistumisten ja epäonnistumisten kautta sain hyvää kokemusta myös mahdollista jatkokouluttautumista ajatellen. Prosessissa opin tieteellisen tiedon hankinnasta ja lähteiden luotettavuuden pohdinnasta, teemahaastattelujen tekemisestä ja analysoinnista sekä tieteellisestä kirjoittamisesta. Opinnäytetyö oli haasteellinen prosessi, joka kehitti myös epävarmuuden sietoa ja ajanhallinnan taitojani. Työskentelin opinnäytetyöprosessin ajan hyvin itsenäisesti ja vastuullisesti.

Opinnäytetyötä tehdessäni pohdin monia tutkimuseettisiä kysymyksiä ja tein valintoja, jotka muokkasivat työtäni ja vaikuttivat sen lopputulokseen. Välillä valintojen tekeminen tuntui haastavalta, sillä halusin säilyttää mahdollisimman neutraalin oman näkökulman ja tuoda esiin haastatteluissa kerrotut asiat. Varsinkin teemahaastattelurunkojen avointen kysymysten asettelu vei paljon aikaa. Työskentelin opinnäytetyötä tehdessäni mielestäni hyvin itsenäisesti ja vastuullisesti. Otin huomioon hyvin salassapitovelvollisuuden ja tiedotin sekä päiväkotia että vanhempia työstäni hyvin. Vältin tekemästä turhia yleistyksiä aineistostani ja huolehdin käyttämieni lähteiden luotettavuudesta ja lähdeviittausten oikeellisuudesta. Olisin voinut pyrkiä aikatauluttamaan opinnäytetyön tekemisen vielä paremmin, sillä loppuvaiheessa minulle tuli hieman kiire. Jos aikaa olisi jäänyt enemmän, olisin voinut etsiä vielä lisää lähteitä ja käyttää vielä useamman lähteen vuoropuhelua verratessa aineistoni tuloksiani teorian tietoon ja aikaisempiin tutkimuksiin. Olisin voinut myös haastatteluiden lisäksi teettää päiväkotiryhmän vanhemmilla kyselyn, josta olisin saanut lisää aineistoa. Päädyin kuitenkin tekemään vain haastattelut, jotta työ valmistuisi ajallaan. Kyselyn vastaukset olisivat voineet jäädä myös hyvin suppeiksi ja vastausprosentti olisi voinut olla pieni. Olen tyytyväinen haastatteluihini. Mielestäni sain niistä oikeanlaista aineistoa vastaamaan laatimiini tutkimuskysymyksiin. Opinnäytetyön tekeminen oli kiinnostavaa ja antoi minulle paljon, koska aihe oli kiinnostava ja linkittyi selkeästi myös tulevaisuuden työhöni. Välillä koin kuitenkin myös turhautumisen hetkiä, kun motivaatio tuntui olevan hukassa ja opinnäytetyö edistyvän liian hitaasti. Turhautumisen tunteiden sietäminen ja eteenpäin jatkaminen kuitenkin opettivat kärsivällisyyttä ja lopussa olin työhöni ja itseäni erittäin tyytyväinen.

9.3 Yhteiskunnallinen keskustelu päivähoidosta

Eduskunnassa on pohdittu kotihoidon tuen leikkaamista säästötoimenpiteenä niin, että sitä saisivat vain alle 2-vuotiaat lapset. Nykyisin sitä saavat kaikki alle kolmevuotiaat lapset. Kotihoidon tuen leikkaamisen on kuitenkin arvioitu kasvattavan entisestään päivähoidon ryhmäkokoja. Psykologian professori Liisa Keltikangas-Järvisen (YLE uutiset 2012) mukaan kotihoidontuen leikkaamisessa on kyse koko yhteiskunnan toimivuudesta, ja se ratkaisee sen, kuinka innovatiivisia, tasapainoisia ja luovia aikuisia Suomessa on tulevaisuudessa. YLE uutisten haastattelussa (2012) Keltikangas-Järvinen myös vastustaa alle 2-vuotiaiden lasten viemistä päivähoitoon. Hänen mukaansa liian varhainen päivähoito voi jättää lapseen pysyviä jälkiä ja erityisesti lapsen stressinsietokyky on vaarassa vahingoittua. Keltikangas-Järvinen kuvaa varhaislapsuutta kivijalkana kaikelle muulle kehitykselle. Lapsi tulisi hänen mukaansa laittaa päivähoitoon aikaisintaan 2-vuotiaana ja silloinkin löytää mahdollisimman hyvin lapsen kehitystä tukeva vaihtoehto, esimerkiksi perhepäivähoito. Lapsen tulisi olla mahdollisimman pienessä ryhmässä, jotta hänen oikeanlaiset sosiaaliset taitonsa kehittyisivät, eikä ainostaan aggressiivinen pärjääminen. (YLE uutiset 2012.)

Mediassa pohditaan jatkuvasti päivähoiton laadun tasoa ja erityisesti sitä, minkä ikäinen lapsi on tarpeeksi vanha aloittaakseen päivähoitossa. Eriäviä mielipiteitä herättää se, onko pienen lapsen paikka kotona vai päivähoitossa. Keskustelu sisältää ajatuksen päivähoiton lapsen kehitykselle tuottamasta uhkasta, sekä kotona vietetyn turvallisen lapsuuden riistämistä pieneltä, joka vielä tarvitsee vanhempiensa hoivaa. Kotona lapsiaan hoitaa päättäneet äidit kokevat tehneensä lapsen etua korostavan ratkaisun, mutta samalla voivat tuntea olevansa aliarvostettuja maailmassa, jossa työtä ja uraa korostetaan. Työhön palaava äiti taas kokee helposti syyllisyyttä valinnastaan, jossa hänen katsotaan toimineen oman etunsa mukaisesti. Kaikilla ei myöskään ole taloudellisia mahdollisuuksia jäädä kotiin hoitamaan lapsiaan, vaan molempien vanhempien on käytävä töissä. Joskus myös päivähoiton ammattilaisilla saattaa olla ristiriitainen suhtautuminen kaikkein nuorimpien lasten päiväkotihoidon. (Helenius, ym. 2001: 38-40.) Lastenpäivähoito-oikeus on myös tasa-arvokysymys, sillä perinteisesti on ollut naisten tehtävä jäädä hoitamaan lapsia kotiin. Äidin jääminen kotiin hoitamaan pientä lasta on usein vaikeuttanut hänen mahdollisuuksiaan edetä työuralla. Nykyään on yhä yleisempää, että isät jäävät kotiin lasten kanssa ja äidit menevät töihin. Minun mielestäni laadukas päivähoito ei ole uhka pienen lapsen kehitykselle. Pitäisi olla jokaisen perheen päätettävissä, miten he haluavat lapsensa hoidon järjestää. Päivähoiton tasosta on kuitenkin pidettävä huolta ja leikkauksia vältettävä, jotta ryhmäkoot eivät pääse kasvamaan liian suuriksi lasten hyvinvoinnin kustannuksella.

Keskustelua on käyty paljon myös subjektiivisesta päivähoito-oikeudesta. Monissa suurissa kaupungeissa päiväkodit ovat ääriään myöten täynnä lapsia ja ryhmäkokojen pitäminen pieninä on haastavaa. Onko oikein, että lapsi viedään päiväkotiin, vaikka toinen perheen vanhemmista olisikin kotona esimerkiksi työttömänä tai hoitamassa nuorempaa lasta? Aiheesta on käyty keskustelua vilkkaasti varsinkin Internetin keskustelupalstoilla. Esimerkiksi YLE uutisten (9.1.2012) suorassa linjassa enemmistö nettikommenttoijista vastusti subjektiivista päivähoito-oikeutta ja oli sitä mieltä, että lapset tulee hoitaa kotona, jos molemmat vanhemmat eivät käy töissä. Keskustelijat myös toivoivat enemmän tapauskohtaista harkintaa päivähoitopaikkoja jaettaessa. (YLE uutiset 2012.)

Minna Salmi on tutkinut Yhteiskuntapolitiikka-lehden artikkelissaan *Pienten lasten vanhemmat haluavat säilyttää subjektiivisen päivähoito-oikeuden* (2007) näkemyksiä subjektiivisesta päivähoito-oikeudesta. Hänen mukaansa subjektiivista päivähoitoa on kritisoitu vähän väliä jo ennen sen käyttöönottoa. Ihmisiä on huolestuttanut se, millaisen signaalin subjektiivinen päivähoito-oikeus antaa vanhemmille. Yhteiskunnan on kritisoitu ottavan liian suuren vastuun lasten kasvatuksesta sen sijaan, että vaadittaisiin ja opetettaisiin vanhempia hoitamaan vanhemmuutensa itse. Toisaalta signaalin on myös arveltu rakentuvan siitä, että vanhemmat saadaan tuntemaan itsensä huonommiksi kasvattajiksi kuin päiväkotien

ammattilaiset. Todellisuudessa ongelma päivähoitopaikkojen perusteettomasta käytöstä on hyvin pieni. Sosiaali- ja terveysministeriö teetti vuonna 2004 kuntakyselyn, josta selvisi, että 10 prosentilla kaikista kokopäiväisessä päivähoitossa olevista lapsista oli vanhempi kotona. Tuo kymmenen prosenttia koostui lapsista, joiden vanhemmilla oli monia eri syitä kotiin jäämiseen: vajaa kolmasosa vanhemmista oli perhevapaalla, muissa tapauksissa vanhempi oli työtön tai maahanmuuttaja, ja osassa tapauksista lapsella oli kehityksen pulmia tai perheessä sosiaalisia ongelmia. Koska vain noin puolet alle kouluikäisistä lapsista on päivähoitossa, vain 2-5 prosenttia päivähoitoon oikeutetuista lapsista on päivähoitossa vanhemman ollessa kotona. Vuosien 2001 ja 2006 lopussa Stakes teetti laajan kyselyn parivuotiaiden lasten vanhemmille. Kyselyssä kartoitettiin lähinnä perhevapaiden käyttöä, mutta siinä kysyttiin myös vanhempien mielipidettä subjektiivisesta päivähoito-oikeudesta. Valtaosa, eli 85 prosenttia kyselyynvastanneista vanhemmista, kannatti molempina vuosina subjektiivisen päivähoito-oikeuden säilyttämistä. Salmin mukaan kysymys subjektiivisesta päivähoito-oikeudesta on moniulotteinen niin perusteidensa kuin lapsen edunkin kannalta. Kaikkiaan huomio päivähoitokeskustelussa olisi hänen mukaansa syytä kohdistaa hoidon saatavuuteen ja laatuun. Stakesin kyselyn mukaan päivähoitopaikan valinnassa ykköskriteeri on hoitopaikan sijainti. Sen sijaan että pieniä päiväkoteja lasten asuinympäristöistä lakkautetaan, niitä tulisi lisätä. Näin hoitomatkat pysyvät kohtuullisina ja, mikä vieläkin tärkeämpää, lapset voivat tutustua naapuruston muihin lapsiin. Lasten hyvien kasvuedellytysten varmistamiseksi ryhmäkokoja täytyy pienentää ja turvata lapselle päiväkodissakin pitkäaikaiset ihmissuhteet. Tämä on mahdollista vain, jos saamme lisää hoitajia vakituisiin työsuhteisiin. (Salmi 2007: 202-204.)

Vaikka henkilökunnan vaihtuvuus ei ollut tutkimuspäiväkodissani ongelma, se on valitettavasti sitä monissa Suomen päiväkodeissa. Tutkimukset lapsen kehityksestä ja varhaisista vuorovaikutussuhteista todistavat ensimmäisten elinvuosien olevan lapsen kehitykselle äärimmäisen tärkeitä. Henkilökuntaa olisi saatava sitoutumaan työhön paremmin, sillä pienet lapset kärsivät henkilökunnan vaihtuessa usein. Henkilökunnan sitoutumista voisi parantaa parempi työn parempi arvostus ja palkkaus. Pienet lapset tarvitsevat aikuisen fyysistä läheisyyttä, syliä, rauhoittuakseen ja tunteakseen olonsa turvalliseksi uudessa ympäristössä. Haastatteleman päiväkotiryhmän työntekijä kertoi, että heillä ei ole mahdollisuutta pitää kaikkia lapsia sylissä päiväkotipäivän aikana. Varsinkin päiväuniaika on sellainen hetki päiväkotipäivästä, missä mahdollisimman monen tutun aikuisen läsnäolo olisi lapsille tarpeen. Henkilökunnan määrää olisi lisättävä, jotta aikuisilla olisi tarpeeksi aikaa lapsille. Myös ryhmäkokoisiin olisi kiinnitettävä huomiota. Työntekijän haastattelussa tulikin esille pienryhmätyöskentely, jossa lapset työskentelevät ohjatusti koko vuoden saman aikuisen ja samojen lasten kanssa. Tämä koettiin tutkimuspäiväkodissani toimivammaksi kuin omahoitajatyöskentely. Myös Karila (2006: 102) on sitä mieltä, että omahoitajuus ei sovellu

päiväkodin toimintaympäristöön parhaalla mahdollisella tavalla työntekijöiden erilaisen osaamisen ja vaihtuvuuden kannalta. (Karila 2006: 102.)

Lähteet

- Deufel, M., Montonen, E. Onnistunut imetys. Tampere: Tammerprint Oy, 2010.
- Dunderfelt, T. Elämäkaaripsykologia. Helsinki: WSOY, 2011.
- Helenius, A., Karila, K., Munter, H., Mäntynen, P., Siren-Tiusanen, H. Pienet päivähoitossa. Alle kolmivuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen perusteita. Helsinki: WSOY: 2001.
- Hujala, E., Ruoppila, I., Karila, K., Kinos, J., Niiranen, P. ja Ojala, M. Varhaiskasvatuksen tutkimusmenetelmiä. 1999.
- Hyvä tietää 5/2008. Rekisteritutkimuksen tietosuojaopas tutkijoille ja tietopyyntöjä käsitteleville rekisterinpitäjille. [Verkkojulkaisu] Tietosuoja-valtuutetun toimisto. Julkaistu 25.2.2008. Viitattu 20.5.2012. <<http://www.tietosuoja.fi/uploads/mst1e.pdf>>
- Karila, K., Alasuurita, M., Hännikäinen, M., Nummenmaa, A., Rasku-Puttonen, H. Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino, 2006.
- Kekkonen, M. Kasvatuskumppanuus puheena. Varhaiskasvattajat, vanhemmat ja lapset päivähoiton diskursiivisilla näyttämöillä. Tampereen yliopiston kasvatustieteiden yksikkö. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Lapset, nuoret ja perheet -osasto. 2012.
- Keskinen, S., Virjonen H. Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Tammi, 2004.
- Kompassi - tiedonhallinnan perusteet. [Verkkojulkaisu] Tampere: Suomen VirtuaaliAMK, 2006. Viitattu 20.5.2012. <<http://www.amk.fi/opintojaksot/030903/1136829497016.html>>
- Kouhia, T. Kasvatuskumppanuus päivähoiton aloituskeskusteluissa. Vanhempien ja päiväkodin kasvattajien näkemyksiä aloituskeskusteluista ja lapsen kotiin tehtävistä tutustumiskäynneistä Kruununmaan päiväkodissa. Hyvinkää: Diakonia ammattikorkeakoulu, 2010.
- Kuoppala, T., Säkkinen, S. Tilastoraportti: Lasten päivähoito 2010. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. 2010. <http://www.stakes.fi/tilastot/tilastotiedotteet/2011/Tr46_11.pdf>
- Mannerheimin lastensuojeluliitto. Vanhempainnetti. 1 - 2-vuotias. Viitattu 09.10.2012. <http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/1_2-vuotias/>
- Rusanen, E. Hoiva, kiintymys ja lapsen kehitys. Porvoo: Finn Lectura, 2011.
- Rusanen, E. Kiintymyssuhteen laatu on itsetunnon perusta. Terveystieteiden lehti 6/2006.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkojulkaisu]. Tampere : Yhteiskuntatieteellinen tietovarasto [ylläpitäjä ja tuottaja]. Viitattu 23.04.2012. <<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>>
- Salmi, M. Pienten lasten vanhemmat haluavat säilyttää subjektiivisen päivähoito-oikeuden. Yhteiskuntapolitiikka 2/2007.
- Tekijänoikeuden ABC. [Verkkojulkaisu] Tekijänoikeus.fi. Erweko, 2012. Viitattu 20.5.2012. <<http://www.tekijanoikeus.fi/sites/default/files/upload/kopiraitti-esite.pdf>>
- Terve Suomi: Vanhempien ja lapsen välinen vuorovaikutus - kiintymyssuhteen perusta [verkkojulkaisu]. Savonia AMK. Julkaistu 20.5.2008. Viitattu 4.5.2012. <<http://www.terveysuomi.fi/fi/julkaisu/11710>>

Tiilikka, A. Äitien kasvatuskäsityksiä ja arviointeja hyvästä päiväkotikasvatuksesta. Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunta: Oulu University Press, 2005.

Varhaiskasvastussuunnitelman perusteet, Stakes, 2005.

YLE uutiset. Näin keskusteltiin: Subjektiivinen päivähoito-oikeus herätti tunteita puolesta ja vastaan. Julkaistu 9.1.2012. Viitattu 14.12.2012.

<http://yle.fi/uutiset/nain_keskusteltiin_subjektiivinen_paivahoito-oikeus_heratti_tunteita_puolesta_ja_vastaan/5052018>

YLE uutiset. Professori: Alle 2-vuotias ei kypsä päiväkotiin. Julkaistu 20.3.2012. Viitattu 14.12.2012. < http://yle.fi/uutiset/professori_alle_2-vuotias_ei_kypsa_paivakotiin/5078468>

Liitteet

Liite 1. Teemahaastattelurunko vanhemmille (yksilöhaastattelu)	56
Liite 2. Teemahaastattelurunko päiväkotiryhmän työtiimille (rymähaastattelu)	57

Liite 1. Teemahaastattelurunko vanhemmille (yksilöhaastattelu)

1) PÄIVÄHOIDON ALOITTAMINEN

- Minkälaisia tunteita oman lapsen päivähoidon aloittaminen on teissä herättänyt?
- Mitä muutoksia päivähoidon alkaminen on tuonut perheeseen?
- Minkälaisia käsityksiä teillä oli päivähoidon aloittamisesta ja ovatko ne muuttuneet päivähoidon aloittamisen myötä?

2) LAPSEN SOPEUTUMINEN PÄIVÄKOTIIN

- Miten teidän lapsenne on sopeutunut päiväkotiin?
- Mitkä tekijät ovat auttaneet sopeutumista ja mitkä ovat ehkä haitanneet sitä?
- Mitä pidätte erityisen tärkeänä asiana pienen lapsen sopeutumisessa päiväkodin arkeen?

3) YHTEISTYÖ PÄIVÄKODIN JA VANHEMPIEN VÄLILLÄ

- Miten teidät on otettu päiväkodissa vastaan?
- Miten tärkeänä pidätte yhteistyötä päiväkodin työntekijöiden kanssa?
- Miten kuvaisitte suhdettanne päiväkodin työntekijöihin?
- Mitä toivotte päiväkodin työntekijöiltä?

Liite 2. Teemahaastattelurunko päiväkotiryhmän työtiimille (rymähaastattelu)

1) PÄIVÄHOIDON ALOITTAMINEN

- Miten otatte vastaan uudet perheet?
- Miten lapset yleensä suhtautuvat päiväkodissa aloittamiseen? Entä vanhemmat?
- Onko päiväkodissanne jotain yhteisiä/yleisiä käytäntöjä, miten uusien perheiden kanssa toimitaan?
- Miten lähdette rakentamaan suhdetta lapsen vanhempiin? Entä lapseen?
- Mitkä tekijät auttavat hyvän suhteen syntymistä ja mitkä taas vaikeuttavat sitä?

2) LAPSEN SOPEUTUMINEN PÄIVÄKOTIIN

- Miten huomioitte uuden lapsen lapsiryhmässä?
- Miten pientä lasta voidaan auttaa sopeutumaan päiväkodin arkeen?
- Mitä erityisesti pienen lapsen kohdalla on otettava huomioon?
- Mitkä asiat helpottavat lapsen sopeutumista päiväkotiin ja mitkä asiat taas saattavat hankaloittaa sitä?

3) YHTEISTYÖ PÄIVÄKODIN JA VANHEMPIEN VÄLILLÄ

- Millainen on mielestänne hyvä suhde vanhemman ja työntekijän välillä?
- Miten usein tapaatte vanhempia?
- Miten tärkeänä pidätte teidän ja lapsen vanhempien välistä suhdetta?
- Onko yhteistyö helpompaa joidenkin vanhempien kanssa kuin toisten? Jos näin, miksi?